

# Ukininkas

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė laikraščio:

Prusuose ir i Austriją 2½ auks.

i Ameriką ir i kitas svetimas

žemes 4 auks.

i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus

rašto arba už jos vietą per

pusę puslapio 60 feningių.

IŠEINA KAS MĖNESIS VIENĄ KARTĄ.

## Rosijos valdžia daleido daryti draugystes dėl apsigynimo nuo ugnies.

Kiek tai pragaiszties padaro ugnis? Milijonai kasmiets eina su dumais. Kad mokėtume geriaus nuo ugnies gintis, tai nebut tiek bėdos nuo liepsnos. O dabar, ką-gi mes darome ugnelei ištikus. Subėga iš visos apygardos žmonės, kas su prikiu, ar su kirviu ar su viedru, o daugumas su grynomis rankomis, ir visi rėkdamai neva ima gesint degančią triobą ir giat kitas, kad neužsidedgtų. Ale iš to dažniausiai labai mažai naudos: prigulinčios tvarkos nēr, įtaisų gerų nēr, bačkų vandeniui pristatyt irgi nēr, o dažnai ir darbininkų pritrūksta.

Miestuose jau nuo seniaus yra susitaisiusios tam tikros, kad nuo ugnies gintis, draugystės. Kaip jau buvo kartą lietuviškuose laikraščiuose („Ukininke“) rašyta, Lenkų Karalystėj maskolių valdžia tų draugysčių da užpernai neužkentė ir naujų neduodavo įsteigti. Turbut ji bijodavosi, kad iš tokių ugninių draugysčių nepasidarytų kartais lenkų vaiskas. Bet dabar šią vasarą įtaisymui ugninių draugysčių valdžia net ir Lenkų Karalystėj nedaro didelių pinklių.

Nesenei išleido ji abelnus įstatymus dėl visos Rosijos, kaip kaimų žmonės gali įsitaisyti draugystes nuo ugnies.

Štai svarbesnės vietos tujų įstatymų.

Kad įtaisyti ugninę draugystę, reikia susitarti keliolikai aplinkinių ukininkų, surašyti prašymą pas gubernatorių, kad daleistų padaryt draugystę, ir pasirašius nuleisti tą prašymą pas gubernatorių.

Kaip gubernatorius duos atsakymą, kad jisai leidžia įsteigti draugystę, tai įsteigtojai turi susirinkti ir nutarti, kokioj apygardoj jie nori darbuotis, kiek turi dėti piningų sąnariui ant draugystės reikalų, kiek reik piningų ant pirmo sykio ant čirkšlynių, ant bačkų ir ant

kitų draugystės dalykų; ant galo nusprendžia, kada vėl reik susirinkti dėl išrinkimo vyriausybės draugystės, kuri turi susidėt bent iš trijų asabų — iš vieno perdėtinio ir dviejų sąnarių, ale vyriausybėj gal but ir daugiau per tris asabas.

Sąnariai draugystės buna trejopi: 1) garbingi, 2) paprasti sąnariai-mokėtojai ir 3) sąnariai-darbininkai, kurie ugnelei ištikus ar kitokiam reikale turi stot i darbą.

Pasidarius ugnelei visą darbą veda vietinis „starosta“, jisai teipos-gi turi mokinti sąnarius, paskirstyti žemesnius viršininkus ir laikyt tvarką. Jeigu pribut ant vietos pavieto sprau-ninkas arba pristavas, arba žemskių načelninkas, tai valdžią ugnei malšinant apima jie. Ale žemskiams, uredninkams, žandarams ir kitiems žemesniems policijos tarnams kištis i dalykus draugystės ir i paliepiamus starastos nevalia.

Draugystė turi tiesą. — rinkti paskirtus mokesčius nuo sąnarių, imti pašalpą nuo gminų ir nuo valdžios, priimti dovanos vis ant draugystės reikalų; apart to draugystė gali laikyti meisterius pečiams ir namams statyt ir imti darbus pagal susiderėjimą su kiemionimis; teipos-gi draugystė turi tiesą turėti ant savo vardo turtus, kaip pajudinamus, teip ir nepajudinamus, bet kasoj draugystės negal but ant syk daugiau per 25 rublius, kas yr viršaus per tą sumą, reikia inešti i valstijos kasą (i padėjimo kasą arba i banką).

Mažesnius draugystės dalykus atlieka vyriausybė draugystės, o svarbesnius abelnas draugystės susirinkimas.

Kas nori plačiau pasiskaityt tokių draugysčių įstatymus, tai gali nusipirkt tam tyčia išleistą valdžios knygutę.

Jeigu gerai but įtaisyta tokia draugystė, tai ji daug naudos galėtų aplinkiniams padaryti. Susidėtų piningai, atsirastų kaimuose geros įtaisos ugnei gesinti, greičiaus galėtų ugnele užgesint; ale da ir daugiau naudos iš to galėtų but. Dabar mus jauni vaikinai turėdami

kiek liuso laiko tuojaus griebiasi ar prie kartų, ar prie degtinės su alumi, ar, da blogiaus, ima skaldytis viens kitam galvas. Esant-gi tokiai draugystei galėtų tą laiką apverst ant prasilavinimo, kaip geriaus ugnį gesint: butų ir sveikas ir naudingas visiems užsiėmimas.

Štai Latvijoje jau daug yra tokių kaimo ugninių draugysčių ir jos tenai darbuojasi gana gerai.

Kodėl-gi mes lietuviai negalėtume įsitaisty savo kaimuose tokių pat ugninių draugysčių! Valdžia juk nedraudžia! Pabandykite, tikrai nepasigailėsite!

Ant galo da galiu pasakyti, kad valdžia nedraudžia įsitaisty ir kitokias draugystes ukininkams naudingas. Teip galima įsitaisty draugystes dėl pagerinimo ukės, bitininkystės, dėl savytarpinės pašalpos, dėl įsitaistymo pardavinėčios; latviai da turi iš daleidimo valdžios daugelį giedorių draugysčių, kurios galėtų ir pas mus ypač prie bažnyčių tarpti.

Tik pabandykite! *Namininkas.*

## ✓ Keli pamokslai kaimo samdininkams.

Ukininkų gyvenimas yra sunkus, bet samdininkų gyvenimas yra da sunkesnis. Norint ukininkai sako, kad bernams dabar ėsą geriau gyvent, nė ukininkams, bet nė viens iš ukininkų ne apsiimtų mainyti savo buvimo ant buvimo berno. Teisybė butų pusėje ukininkų, jeigu jie kalbėtų apie bernus ir samdininkus Amerikos, Anglijos ir kitų apsviestų šalių. Ten samdininkai geriau gyvena, mažiau dirba ir daugiau užpelno, ne kaip mus ukininkai. Kiti iš mus ukininkų, skolų suspausti, keliauja į Ameriką bernaut, kad uždirbti ten piningų ir išgelbėti tėviškę nuo prapulties. Sulygindami gyvenimą kaimo darbininkų su gyvenimu fabriku darbininkų pamatysime, kad pirmutiejie daug daugiau vargsta, ne kaip antriejie. Kaimo garbininkai dirbi veik du syk tiek, kiek fabriku darbininkai ir šiokiomis dienomis ne tur laiko nė atsilset nė apsišviesti. Fabriku darbininkai ypatingai Amerikos Anglijos ir kitų apsviestų šalių gali da susičedyti dalį savo algos; tuom tarpu kaimo darbininkai vos tik te išminta ir apsiredo. Ypatingai vargingai gyvena mus kaimiški darbininką. Prie tų vargų tankiai prisideda da neteisingas ir nežmoniškas apsėjimas samdytojų su darbininkais. Ypatingai neteisingai ir nežmoniška apseina su darbininkais dvarponiai ir jų pagalbininkai - inspektoriai (spektoriai), ekononmai (akamonai), praktikautai etc. Dvaruose ponai laiko darbininkus gyvuolių vietoje ir apseina su jais blogiau, kaip su gyvuoliais: muša, spardo, užlaiko dalį algos už sirgimą už pasipriešinimą, „stripuoja“ berei-

kalingai ir t. t. Žmogus-vargdienis tankiausiai ne randa teisybės. Jis ne gali nė pamest užimtos vietos, nės yra susiderėjęs ant metų ir algą ima ne tik vienais piningais, bet javais, turi karvę kiaulių, avių, žodžiu sakant, yra užvedęs savo ūkį ir dėlto sunku jam kraustyti ir tai da nėsant naujai vietai. Dėlto tai dvarų darbininkai tankiausiai apsilėidžia ir nukencia daug pikto nuo ponų. Bet kad ir sunkų yra kovoti su prispaudėjiais ir skriaudikais, tai visgi galima yra kovoti. Tik reikia darbininkams daugiau apsišviesti ir arčiau pažinti savo tiesas. Pažinę įstatymus darbininkai veikiau galės reikalauti teisybės nuo sudžių. Apie samdininkus yra išduoti tam tikri įstatymai („Polož. o naj mie rabočiet na selskija raboti“ — X. VII, 2 čast.)

Samdininkai su samdytojais daro tarp savęs derybas (kontraktus) žodžiu arba ant rašto. Darant derybas, reikia, žinoma, turėti liudininkus ir prie liudininkų samdytojas ir samdininkas turi pasakyti viens kitam savo reikalavimus. Geriausiai tokius reikalavimus surašyti ant popieros. Neišpildymas kokio nors reikalavimo išreikšto laike derybų gali but priežastia sulaužymo kontrakto, t. y. ponas gal pavaryt darbininką, o darbininkas gal pamesti darbą. Po sulaužimui kontrakto darbininkas gali gyventi toj pačioj vietoj 2 nedėlias, kad per tą laiką pasijieškoti sau kitą vietą. Be to kontraktas gali but sulaužytas ir dėlei kitų priežasčių, ne paminėtą kontrakte. Ponai tankiausiai palaiko dalį algos už sirgimą. Tuom tarpu to nevalia daryti pagal įstatymus. Pagal įstatymus darbininkas gali but nubaustas („nuštriopuotas“) tik už tai, jeigu jis tyčia apleidžia darbą, girtauja, valkiojas: bereikalingai arba tyčia sudarko kokį nors savo pono daiktą, arba ne klauso ir ne daro tai, kas jam prigul daryt; apleidimas darbo dėlei kitokių priežasčių ne gali but „nuštriopuotas“ (50). Negalima „štriopuoti“ darbininko jam apsirgus, arba numirus tėvui, motinai, pačiai, vyrui, vaikams arba sunkiai jiems susirgus (49) kontraktas gali but sulaužytas teip-gi dėlei negero apsjėmo (60).

Geriausiai yra kovoti su ponais dvarponiais atsisakant nuo darbo. Tokį ginklą vartoja fabriku darbininkai. Dvaruose tas ginklas ir yra labai geras. Laukų darbai turi but atlikti laiku, jų ne galima atidėti ant vėlesnio laiko. Ne atlikus kokio nors darbo laiku gali buti iš to didelė pragaistis ponui (valymas javų, grėbimas šieno, rugpjūtė ir tt.) Atsitraukus nuo darbo vienam darbininkui jau darbas gaišinasi ir ponui reikia greit jieškoti kito darbininko į vietą atsitraukusio. Kadangi dabar skaitlius darbininkų yra dikčiai susimazinęs ir vasarą labai yra sunku gaut darbininką, dėlto apleidimas darbo yra ponams labai ne parankus daiktas. Didžiausias įbaudimas pono gali but

tuomet, kada visi darbininkai pameta darbą. Jeigu tarpe darbininkų būtų vienybė ir sutartis, tuomet jie galėtų priversti ponus ne tik guodoti save, bet ir mokėti sau didesnes algas. Dabar ponai minta iš darbininkų duonos, lėbauja už surinktus pinigų, o darbininkams tik tiek duoda duonos, kad tie stengtų dirbt ir ne mirtų badu.

Ukininkų darbininkams yra geriau gyventi, ne kaip dvarų darbininkams. Apsirgus berniui ukininkai ne rašo „striuopos“, o kiti iš ukininkų dagi gydo darbininkus savo kaštu. Bet tenka ir tarpe ukininkų išgirsti apie ponišką apsigėimą su savais samdininkais. S.

## ✓Lietuviai po maskoliu jungu.

(Taša.)

*Padėjimas lietuvių kaip atskirios tautos.* Sunkus yra maskoliškas jungas uždėtas ant lietuvių, kaip ant katalikų, bet da sunkesnis yra jis lietuviams, kaip atskirai tautai, turinčiai savo kalbą, savo raštus ir atskirius nuo maskolių norus ir reikalus. Nors ir labai persekioja maskolių vyriausybė katalikystę ir katalikus Lietuvoje, bet visgi katalikai gali da gana laisvai išpažinti savo tikėjimą ir atlikti savo apeigas; kuomet tik pavadinti savę viešai lietuvių yra nusidėjimas akise maskolių vyriausybės; viens žodis „lietuvīs“ sujudina maskolių žandarus ir ir policijantus, o žmogus viešai pavadinęs savę lietuviu yra jau neištikimas maskolių akise. Apie skaitymą lietuviškų laikraščių ir knygų, o juo labiau rašymą jų ir platinimą nėra ką nė kalbėti, užtai jau stačiai ima, sodina į kalėjimą o potam išveža į Maskoliją, idant negalėtų nė skaityti, nė rašyti į lietuviškus laikraščius.

Maskolių žandarai ir policijantai, kaip pasiutę laksto po Lietuvą, krėsdami visas užkamps ir imdami kalėjiman tuos, pas kuriuos randa nors menkiausią lietuvišką raštą. Man šitai berašant vienoje tik Suvalkų gubernijoje: Kalvarijos ir Senapilės kalėjimuose sėdi apie 30 lietuvių; viens daktaras, du klierikai Seinų Siminarijos, du studentai universiteto, du kareiviai, du užsiimantieji prekyste, o kiti ukininkai. Nekurie iš jų sėdi jau po 4 mėnesius ir tai tik užtai, kad dryso skaityti lietuviškus raštus. Tas pats dedasi ir Kauno gubernijoje ir čion lygiai pašėlusiai kankina už skaitymą lietuviškų raštų o toje pačioje Rosijoje nėra draudžiami raštai nė lenkams, nė latviams, nė totoriams, nė žydams.

Nors maskolių vyriausybė ir skelbia, kad ji lygiai rupinasi apie visų pavaldinių labą, mes lietuviai gerai jaučiame tą jų rupestingumą. Viską, ką daro maskoliai Lietuvoje, daro vien tik dėl to, kad mus tamsume laikyti, ne-

duoti mums apsišviesti ir suprasti savo sunkų padėjimą.

Jau ankščiau, kalbėdami apie persekiojimą katalikų Lietuvoje, nurodėme keliose vietose, kaip prispausdami katalikus maskoliai tuompat da baisiaus spaudžia lietuvių, kaip tautą. Teip, apsunkindami katalikams pirkti žemę Kauno, Vilniaus ir Gardino gubernijose tuomi labai apsunkina lietuvių, katalikus, nės beveik vienų tik lietuvių užgyventos didelės dalys anų gubernijų ir tik jie galėtų naudotis iš pirkimo žemės, jeigu ne būtų apsunkinimai. Teipogi, uždrausdami katalikams užimti kokias nors vietas, vyriausybei priklausančias, maskoliai tuomi prispaudžia daugiausiai tik lietuvių, kurie vieni užimtų tas vietas, nės uždraudimams. Dabargi lietuviams, neturintiems žemės, lieka tik du keliai, ar eiti į Maskoliją duonos jieškoti, ar likti ir vargti Lietuvoje, kur visas vietas maskolių vyriausybė paveda visokiems pereinoms svieto, jeigu tik jie maskoliai.

Bet labiausia rupinasi maskoliai neduoti lietuviams apsišviesti; rupinasi padaryti jiems tokias žabangas, kad jie joku būdu negalėtų įgyti apšvietimo, o tamsius mat tikisi abelnai į maskolius paversti.

Tą maskolių rupestingumą lietuvis pajunta iš pat kudukystės, nuo tos dienos, kada pradėda mokintis, o ypačiai tada, kada nueina į mokyklą. Pradžia mokslo tose mokyklose yra tai pradžia kankinimo lietuviškų vaikų. Nuėjęs į mokyklą lietuviškas kudikis iš pirmos dienos priverstas kalbėti tik maskoliškai, nors tos kalbos lyg to laik visiškai nebuvo girdėjęs. Mokintojas kalba su vaikais tik maskoliškai, nės svarbiausia užduotis tų mokyklų — tai išmokinti vaikus šėip teip maskoliškai, o ant tikro apšvietimo jie visiškai nežiuri. Pabaigęs tokią mokyklą lietuvis kudikis apart kalbėti ir rašyti maskoliškai daugiaus nieko ne išmoksta. Tiesa, apart to da išmokina vaikus maskoliškų poterių, išmokina žinoti vardus visų buvusių ir dabartinių carų, o teipogi vardus ministerių, globėjo, viršininko ir net vyresniojo policijanto ir tai da turi žinoti, katras iš jų koki titulą turi, ar „prevoskoditestro“, ar „sijatelsvo“ ar „blagorodije“. Apie tikrą apšvietimą kudikių, apie tikrą mokslą nėra ką nė mislyti, nės maskoliška mokykla Lietuvoje yra tai vieta ne apšvietimo, bet apipaikinimo vaikų, vieta kur bruka vaikams pravoslaviją paklusnumą vyriausybei ir guodojimą visko, kas pravoslaviška-maskoliška. Tėvai gerai supranta netikumą tų mokyklų, pertai mets į metą vis mažiaus vaikų leidžia į tas maskoliškas mokyklas. Vietoje to, kaip galėdami, stengiasi mokinti vaikus namie. Po kelis susidėję samdo sau mokintoją, kuris žiemomis mokina jų vaikus rašyti ir skaityti lietuviškai. Žinoma tai daro slapta nuo maskolių policijos, nės maskoliai

draudžia ir persekioja toki mokinimą; mat nori, kad juo daugiau lietuviškų vaikų eitų į maskoliškas mokyklas ir prisigertų ten maskoliškumo. Pertai maskolių policijantai užuodė, kur yra tokia paslaptinga mokykla užpuola ant jos nežinant, išvaiko vaikus, atima knygas, mokintoją pasodina kalėjiman, o potam sudas sudyja ir mokintoją ir tėvus užtai, kad norėjo išmokinti savo vaikus lietuviškai. Už toki nusikaltimą kasmets visoje Lietuvoje esti po du šimtu ir daugiau bylų.

Paskutiniuose metuose duodasi girdėti užmanymas įvesti Lietuvoje priverstiną leidimą vaikų į mokyklas. Pagal teisybę būtų tai geras užmanymas, bet tik tada, kada mokyklos būtų įtaisytos ne kvailinimui vaikų, bet jų apšvietimui. Toks priverstinas vaikų mokinimas įvestas kuone visose apšviestesnėse Europos šalise. Ten kiekvienas vaikas turi pereiti mokyklą, tėvas, kuris neleisų savo vaikų į mokyklą, būtų aštriai pabaustas. Ten, kur tai įvesta, terpu gyventojų visiškai nėra nemokančių rašyti ir skaityti. Toks priverstinas mokinimas yra labai naudingas, bet nepamislinkite, juog maskoliai mums ant naudos nori įvesti priverstiną leidimą vaikų į mokyklas. O ne! Apie musų naudą jie niekad nesirupina. Jie mato, kad dabar tėvai neleidžia savo vaikų į maskoliškas mokyklas, o įvedus priverstiną leidimą kiek vienas lietuviškas kudikis turėtų pereiti per tuos pravola-vijos, ir apipaikinimo urvus.

Suvalkų gubernijoje mokyklėse įvertas nevu išguldinėjimas lietuviškos kalbos, bet ir tas įvedimas naudingas tik maskoliams. Išguldymas lietuviškos kalbos pasibaigia tuomi, kad verčia vaikus skaityti knygas atspaudintas maskoliškomis litaromis ir liepia rašyti teippat tik maskoliškomis litaromis. Tokiu būdu tai išguldymas yra ne kas daugiau, kaip įrankis apmaskolinti lietuviškus vaikus. Daug geriaus būtų, kad to išguldymo lietuviškos kalbos visiškai nebūtų, nės atviras pasielgimas yra daug geresnis, negu melagingas nudavimas gerų norų.

Pavertę mokyklas į vietas apipaikinimo ir apmaskolinimo lietuviškų vaikų, maskoliai neužmiršo ir apie gimnazijas, kuriose daugybė lietuvių vaikų jieško sau tolimesnio mokslo. Kad apsunkinti neturtingiems leidimą vaikų į gimnazijas, padidino jose mokesčius; o matydami, kad tai dar mažai gelbsti prie gimnazijų įtaisė tam tikras kazarmes, į kurias verste verčia atiduoti vaikus. Užlaikymas tose kazarmėse kaštuoja į 200 r. o mokėti tokius pinigus gali tik retas ukininkas. Tos kazarmės savo brangumu kuone visai užkerta kelią neturtingiems leisti vaikus į gimnazijas, ale jos da yra įrankiu apmaskolinimo. Mat, tokiose kazarmėse prižiūrėtojai yra visi maskoliai; jie rupinasi įkvėpti vaikams maskolišką dvasą.

Iki 1833 metų Vilniuje buvo garsus ant svieto universitetas. Šiandien jame daugelis lietuvių galėtų gauti augstesnį mokslą; nepri-valytų važinėti į tulimus Maskolijos miestus. Maskoliams mat nepatinka, kad Lietuvoje būtų universitetas, pertai ir pasirupino aną uždaryti.

Uždėję savo maskolišką leteną ant žemesnių, vidutinių ir augštesnių mokyklų Lietuvoje, ir tokiu būdu apsunkinę igijimą apšvietimo musų jaunuomenės, maskolių vyriausybė, kaip įmany-dama, rupinasi neduoti apsišviesti ir suaugusiems lietuviams. Žino mat, kad lietuviai apsišvietę, neduos maskoliams teip ponauti Lietuvoje, kaip kad šiandien jie tebeponauja. Geriausias įrankis apšvietimo yra knygos ir laikraščiai prigim-toje kalboje. Čion maskoliai pasielgė tikrai maskoliškai. 1864 metuose visiškai uždraudė lietuviams spaudinti lietuviškus laikraščius ir kny-gas, paliepdami spaudinti anas tik maskoliško-mis litaromis. Stačiai galima pasakyti, kad visame sviete nėra kito teip barbariško prispau-dimo. Buvo atsitikimai, kad tvirtesnieji spaudė silpnesnius; teip štai vokiečiai spaudė čekus ir vengrus; turkai spaudė bulgarus, gre-kus ir serbus, o dabar da spaudžia armėnus, bet nė vokiečiai, nė turkai net neišdryso var-toti teip barbarišką įrankį, kokį vartoja masko-liai. Uždraudami lietuviams lietuvišką spaudą uždarė mums paskutinį keli į ieškoti šviesos ir mokslo. Tik ačiu tam, kad gyvename prie rubežiaus, kad galime nors ir su dideliu pau-jum ir kaštu turėti užtekčiai knygų ir laikraščių iš Prusų. Maskolių norai neišsipildo, mes kas-kart vis daugiau apšvietimo igijame, kaskart geriaus savo padėjimą supratame ir drąsiaus dėl savęs geresnių tiesų pradedame reikalauti.

Uždraudę lietuvišką spaudą maskoliai kur galėdami rupinasi uždrausti ir lietuvišką kalbą, idant lietuviai pripratę kalbėti maskoliškai mestu visai lietuviškos kalbos. Tam tikslui maskoliai visose vyriausybei prigulinčiose vietose verčia kalbėti tik maskoliškai, net ir suduose, kur geresniam teisybės išaiškinimui, butinai reikėtų, kad sudžios lietuviškai mokėtų. Net ir čion lietuvis be vertiko negali apsieiti. Na, o ko vėta teisybė nuspręsta pagal vertiko žodžius, nesunku suprasti.

Pernai Suvalkų gubernijoje vyriausybės buvo išduotas paliepinas vaitams ir valsčiaus raštinin-kams kitaip, kaip maskoliškai nekalbėti su valsčioni-mis; bet kada valsčionys tvirtai tam pasiprešino, valdžia turėjo atšaukti tą paliepiną.

Galima būtų da daug parašyti apie maskolių išmislus lietuviams persekioti, bet ir šito pakaks, skaitytojas jau ir teip gerai matys maskolių norus. Idant kam nors nepasirodytų, kad aš čion tyčia aštriai aprašiau maskolių vyriausybės pasielgimą su mumis, ant galo paduodu žodžius vieno

apšviesto maskoliaus, kuris aprašydamas\*) padėjimą lietuvių maskolijai priklausančių šiteip atsiliepia apie persekiojimus, kuriuos lietuviai turi kęsti.

— Ant lietuvių tautos jau suviršum 30 metų guli tokis jungas, kokio neišpažino nė jokia tauta, nė jokia šalis netik Maskolijoje, bet ir visoje Europoje. —

— Lietuviai jieško šviesos mokslo ir geidžia apšvietimo, bet jie neturi mokyklų, nės mokyklose mokina nesuprantamoje jiems kalboje, o priegtam tos mokyklos užsima nė apšvietimu, bet visiškai kuom kitu, nieko bendro su apšvietimu neturinčiu. Tokia mokykla tik kankina ir ištvirtina doriškai lietuvių vaikus. Tėvai susidėję savo kaštu slapta įtaiso mokyklas kaimuose, kur jų vaikai galėtų išmokyti rašyti ir skaityti savo primgimtoje kalboje. Tose mokyklose žiemomis slapta mokinasi lietuvių kudikiai, pakolaik neuždžia jų policija. Užduodusi užpuola, suima mokintoją ir atima nuo jų knygas.

Bet ant galo pagalios kudikis šep teip pramoksta lietuviškai. Jau paugėjęs norėtų šitą pasiskaityti ar knygą, ar laikraštį savo primgimtoje kalboje. Čion teipogi stovi jam ant kelio maskoliška policija su nagaika. Užpuola, atima knygas ir laikraščius, rašo protokolus, tyrinėja, o ant galo sodina kalėjiman. Atimtas knygas degina, o su jomis draugia degina ir kruviną lietuvių darbą, kadangi lietuviai už savo knygas moka šešissyk daugiau, negu kita kokia tauta Europoje.

— Da kudikiais budami lietuviai mato, kaip maskoliška policija laužo kryžius jų tėvų pastatytus, kaip suima užtai tėvus, sodina kalėjiman ir baudžia štriupomis. Daugumas da atmena, kaip ėjo su procesijomis per kaimą! kaip veliaus jau valia buvo eiti su procesija tikta aplinkui bažnyčiai, o dabar gali eiti tikta viduryje bažnyčios. Mato jie, kaip laike tokių procesijų nevienam sulaužo kaulus arba ir iki smert užspaudžia. Vis-tai, ačiu maskolių vyriausybės uždraudimams.

Nevienam teko matyti, kaip belydint numirusi, ant lydinčių užpuola policijantai ir bjauriausiais keiksmiais liepia paliauti giedoti vardan kasžin kokių ten general-gubernatoriaus paliepinų.

Nemažai yra ir tokių, kurie buvo prie uždarymo katalikiškų bažnyčių, kurie matė kaip maskoliški kareiviai vieni lauže bažnyčioje altorius, plėše paparčius, o kiti kardais ir nagaikomis kapojo jų parapijonis.

— Terpu lietuvių yra nemažai ir tokių, kurie gauna angėsnę apšvietimą, bet dėl jų nėra vietos Lietuvoje.

\*) Knygoje vardu „Padėjimas lietuvių tautos rusų viešpatystėje“ parašą ji grovo Lelivos. Išversta ji ir į lietuvišką ir išleista Amerikoje.

— Lietuviams reikalinga yra žemė, bet pirkti aną jiems sunku; už tai lengva įgyti žemę Lietuvoje visokiems maskoliškiems niekšams, nekartą atvykusiems čibų dėlto, kad iš Maskolijos išvijo juos už įvairias piktadarystes.

Šiteip aprašo mūsų padėjimą patys maskoliai, kurie žiuri ant mūsų ne akimis Maskolijos vyriausybės, bet akimis teisybės.

Mes prie šitų teisingų žodžių nieko daugiau pridėti negalime.

Perskaitęs viską, kas buvo parašyta apie lietuvių padėjimą, kas nors gali pamislyti, juog padėjimas mūsų yra teip blogas, persekiojimas teip didelis, kad neįstengsime jau mes nuo jų atsiginti, kad nevaliosime jau numesti nuo savęs maskolišką jungą.

Teip mislyti gali tik tas, kuris niekad neskaitęs kitų tautų istorijas, kuris neprisižiūrėjo arti mūsų judėjimui ir pakilimui per paskutinius 15 metų.

Istorija parodo, kad vyriausybė, nors ji būtų tvirčiausia, negali sulaikyti bėgi gyvenimo, nevalioja suturėti tautą eiti tuom keliu, kuriuom anoji eiti nori. Didžiausi vyriausybės pasistengimai gali tik sutrukdyti ant kelių metų tautos tolyn žengimą, suturėti visiškai niekur ir niekad vyriausybė negalėjo. Atbulai, istorija pilna paveikslų, kaip sugriuvo didelės karalystės, kaip tvirčiausi karaliai nukrito nuo sosto tik dėl to, kad stengėsi užstoti kelią pirmyn žengiančiai tautai, kad ėjo priešais norus ir reikalavimus gyventojų.

Bet kas nors gali pasakyti, kad mus lietuvių yra neperdaug, o pertai maskolių vyriausybė, pasiremmdama ant tamsios, maskolių tautos, galės su mumis savaip padaryti. Ir čion istorija mumis parodo, kad negalėjo vokiečiai pergalėti kylančius vengrus ir čekus, kad turkai nestengė sulaikyti sukilimą bulgarų, grekų ir serbų. Negalėjo anie, negalės ir maskoliai; juo labjaus, kad nevieni mes kovojame su prispaudimais maskolių vyriausybės, kad ne vieni jieškome laisvės ir apšvietimo. Ne! Šitame mes turime daug pagelbininkų, daug draugų ir sankareivių. Netik lenkai, latviai, mažrusai ir kitos maskolių vyriausybės skriaudžiamos tautos topat kaip ir mes norime. topat nuo maskolių reikalauja. Netik mums ir jiems daro kliutis dabartinė maskolių vyriausybė; tapat daro ji ir su pačiais maskoliais. Pertai ir terpu pačių maskolių mets į metą atsiranda vis daugiau suprantančių vyrų, kurie drąsiai stoja prieš dabartinę vyriausybę. Ateis laikas, kada mes ir jie geriaus apsišvietę ir supratę savo reikalus stosime išvien, reikalauiti laimes dėl savęs ir jų. Idant tas laikas greičiaus ateitų, reikia mums skubiai jieškoti apšvietimo, reikia eiti išvieno, reikia kits kitam savo reikalus aiškinti, nės be

apšvietimo ir vienybės amžinai vergauti turėsime, ne vienam, tai kitam tarnais busime. Nežiūrėkime ant to, kad šiandien vienam ar kitam iš mūsų parsieina nukentėti nuo persekiojų, nesigailėkime darbo, nės tuomi mes griauiname priešų galybę, nės tuomi artiname geresnę ateitį sav ir savo ipėdiniamus.

Pereis kelioliką metų, lietuviai igis tai, ką įgyti nori, norint nekurie iš dirbančių ant tautiškos dirvos gal jau nebus tada ant svieto, bet atmintis apie juos eis jų darbas pasiliks terpu lietuvių. Vardai jų bus minavojami su paguodone, nės jie atliko šventą darbą, nės kovojo už laisvę savo brolių ir tėvynės. Dr.

## Senovės liekanos.

Lietuvoje liko nuo senovės daug daiktų, kurie liudyja apie garsią jos istorišką praeitį. Kad jie turi didelę istorišką ir moksliską vertybę — rodosi nėra ką kalbėti. Kiek yra išmėciotų po visą Lietuvą senoviškų rumų, prigulėjusių lietuvių kunigaikščiams, visokių bokštų, kapų, žinyčių. Bet daugumas iš jų pasiliektas ant valios laivės: juos graužia beširdis laikas arba naikina neišmananti ranka tam-suolio; o apie prilaikymą jų retai kas tesirupina. Ne pro šali bus čionai papasakoti apie padėjimą istoriškų rumų, kurie labai reikalauja priveržimo. Griuvėsiai Gedimino rumo Vilniuje tik paskutiniame laike tapo užveizėtas. Rumai Trakuose, Krevuose, Lydoj' ir kiti griuva vis daugiau ir daugiau. Krevų rumas yra apgintas nuo žmonių draskymo, bet laikas dirba savo — ir sienos pamaži yra. Lydoj' keli metai atgal, valdžia išardė dalį seno rumo. nės jo sienas galėjo užvirsti ant aplinkinių namų. Trakų rumas užsilaikė geriausiai, nors ir jo galas nebetoli, jeigu niekas nepriveizės jo. Tai t. v. „naujas“ rumas — Keistučio pastatytas ap. 1377 metų ant vienos iš dvylikas salų Kražolių ežero. Tai buvo numilėta vieta Vytauto gyvenimo; jis atamėna dar laimingus galingos Lietuvos laikus. Bet ir čia laikas padarė savo ženklą. Apvalas bokštas po dešinės (įvažiuojant) per plyšo nuo viršiaus iki vidurio; plyšys kasmet didinasi, ir netrukus visas bokštas gal pavirsti į griuvėsius akmenų ir molio, kaip du kiti jo kaimynai-bokštai. Dabar, ežerui užsalus, aplinkiniai ukininkai drasko ir vežasi ką pamislyja, ir niekas jiems neužgina šitą daryti. Gr. Uvarov'as laike IX archeologų susivažiavimo Vilniuje aplankė šitą rumą ir norėjo užlaikyti tenai nors vieną sargą, kurs priveizėtų jį. Bet niekas iš to neišėjo ir viskas liko po senovei. Burelis privatiškų žmonių apsiėmė bent kiek prilaikyti seną rumą ir dėlto prašo pavylymą rinkti piningus, kad galėtų nors pridengti iš viršaus sienas su cementu ir užlipinti

plyšius.\*) Jeigu pasisektų rinkimas piningų, tai galėtų užlaikyti tenai sargą; o užmanantieji — jeigu nepritruktų energijos — galėtų sutverti komitetą, kurs apskritai rupintusi apie senovės liekanas viso krašto.

Su.

Šitas žinias paduoda „Kraj“ N. 26 97 m.

## Korespondencijos.

**Padovinio valsčius.** (Klaipėdos pavieto, Suvalkų gub.) Skaitau jau keli metai laikraščius, ale visai mažai nuo mus krašto žinių, beveik visai kaip nėra. Nors kad ir yr tokių, kurie geriaus už manę galėtų šį tą pranešt, ale jiems, matyt, mažai kas rupi apie tai. Net pikta darosi pamislijus, kad teip užkiutęs mūsų kraštas! Žmonės mūsų vis da prie senovės prisirišę ir tik keli yra, kurie supranta savo padėjimą. Ale kas iš to, kad ir tie patys mažai ką kišasi, bijodami, kad nepatėmytų jų valdžia. Nišmanėliai! O ką jiems valdžia gali padaryti! Reik tik truputį atsargumo, ir valdžiai galimo nyksti parodyti!

Nekuriuose valsčiuose girdėt jau žmonės ėmė nepasiduot maskolių užmanymams. Kituose valsčiuose žmonės nepriėmė atsiųstų knygų spaustų maskoliškėmis litaromis, o jei vaikai kur ir parsinešė namon, tai tėvai net rykštėmis pagrasino, kad neštų atgal tas dovanas tam, nuo ko buvo gavę. Tai vyriškas ir lietuviškas pasielgimas!

O mus nekurie pus-galviai ne tik ką neliepė sugrąžint jų kacapiškų knygų, bet da nudžiugo, pamatę jas. Na tu nišmanėli! Juk tai kunigas prie išpažinimo (spaviednės) gali nepriimti už tai!

Ale vis-gi, nors mus valsčiaus žmonės patys nori į burliukų kailį lysti, žandarai su prokuratorium neapleidžia iš savo malonės mūsų. Putriškiuos pas Bulotą ir Panosupyje pas Ambraziejų jie darė kratą, ale, ant nelaimės, nieko nerado.

Priežastis kratų tai turbūt giminyta ir pažintis su Matalaičiais Stebuliškių. Matyt, žandarai užsimanė perimt visų padermę Matulaičių. Vėl-gi neapersenei darė jie kratą pas kitą Ambraziejų Panosupio, ale irgi nieko nepelnė išdumė atgalios. Iš ko išdygo šitas krėtimas, nežinia.

So visu inirtimu maskoliai šimet laksto po mus kraštą, ale tai nieko negelbsti — tik da labjaus gyventojai sujudo nuo to: kiekvieno kraujas užsidega ir kožnas stengiasi pamatyti ir patirti tuos daiktus, už ką teip jau, jie sako, gauda tuos žmones. Mat, per kaimą Putriškių pervaziavo kelis kartus tie mėlinrubiai, ale štai po jų lakstymui pradėjo rodytis lietuviškas parašas ant stulpo grižkelio; o iki jų nebuvo

tenai nė maskoliško, nė lietuviško. Ale, kaip matyt, tai iš pačių gyventojų kiti neužkenčia lietuviško parašo, kad jau pa kelis kartus buvo kas-žin keno nuluptas. Bet kiti vėl tuojaus pasirupina prilipinti. Reikėtų anuos išdykėlius pabaust, kad negadintų gerų daiktų.

Laikraščius, nors ir daug vėliaus, nėg kitais metais, vis-gi gauname ir skaitome nepaisydami ant žandarų, tik nekurie šiaudadušiai priepuolą igavę atšalo. Ale tai nieko-mažiaus šiaudų, daugiaus grūdų.

*Sapalių Žvakė.*

5 spalio, 1897 m.

**Vinčiai (Senap. pav.)** Jau daug žmonių iš Kalvarijos tapo paleista, kurie buvo suimti Senapilės „siaubuno“ už lietuviškus reikalus; buvo ten sukišta apie 60 žmonių, o jau dabar pasiliko nedaugiaus, kaip dešimts; tie žmonelės nukentė visai už beveikala; ir patys gudui, suprasdami, kad lietuviai be lietuviškų raštų negali apsieiti, prilaikymą tų raštų pas savę skaito už mažą kalnę ir suimtus jau paleidžia. Galima tikėtis, kad bausmė už tuos raštus taipogi bus maža, nės byla (prova) pirmiū-pirmiau paimto Lietuvo\*) tą aiškiai parodo. *Lietuvis* tapo apsuindtas ant 3 pavų kalėjime sėdėti arba 5 r. mokėti, ale žmogus, jausdamas, kad suvis už niekniekus esąs nukaltintas apeliavojo į Petrapilę. Koks nusprendimas bus toliau, dar nežinia.

Terp kalinių į Kalvariją pakliuvo taipogi ir *Jonas Luobikis* iš Samavos, kuris jau dabar yra už paranką paleistas; šį vargšą apskundė „Senapilės velnio išperai“ didis judošius ir išgama *Vincas Marma*, mokintojas pradinės moksloinės Samavoj. Mat ši pavasarį iš Suvalkų direkcijos parsuimtė Marmai punda lietuviškų knygučių su gudiškomis raidėmis ir liepė jam tas knygetes pardavinėti vaikams ir šiaip žmonėms; Marma išpradžių pardavė kelias knygetes vaikams, paimdamas nuo jų tris syk tiek, kiek tos knygetės prekiauo; ale kaip vaikai, parėję namole parodė tas knygetes savo tėvams, tuojaus tėvai liepė nunešti tas knygas ir atiduoti Marmai, sakydami: „tegul tas Džiarabas“) ant tų knygų skaito, nės jeigu mes iki šioliai neskaitėme ant tokių knygų, tai ir toliau neskaitysime; mes turime savo knygas. — Vaikams atnešus Džiarabas paėmė minėtas knygas, nunešė jas, pas žandarų viršininką Senapilę) ir pasakė jam, kad aš noriu pildyti rundo valią, ale ukininkai prieš-tarauja nepriima tų knygų ir kad Samavoj) esą žmonės, kurie gabena iš užrubežio knygas prieš rundą ir platina jas. Užklausus žan-

darui: „kas taip daro?“ Džiarabas nurodė ant Luobikio, Ruškio, Kurtinaičio ir Jakubaucko. Tuojaus ant tų pėdų buvo kratos pas Luobikį net dusykius, pas kurį nieko neatradę nugabeno į cypę ir dabar perėjus penkiems mėnesiams paleido vargšą. Buvo taipogi kratos ir pas kitus augščiau minėtus ukininkus. Pasibaigus kratoms pas Sasnaviečius, Džiarabas pats išmušė savo kambariui langus, metė kalnę ant ukininku ir reikalavo nuo viršininko, kad prisakytų žmonėms eiti kasnakt Džiarabą saugoti, ale ukininkai nebuvo mulkiai ir neklause to prisakymo.

Judošius Marma yra laikomas visų aplinkniū ukininkų už pikčiausią žmogų; kas turėjo su juom reikalus, tas visados atsimins jojo skaudžią ranką. Mat jis apsapčiauo su Keturvalakiū prabaščiaus gaspadine, kuri, mirštant kunigui, nugriebė jojo daug piningų ir išteklę už to judošiaus; tie piningai, žinoma, pateko į rankas Marmos ir jis dabar su jais smaugia žmones; būdamas dar Keturvalakiuose už mokintojį iš varė iš namų apie šešis ukininkus; atėjęs į Samavę tą-pat padarė apie dešimčiai ukininkų. Kaipo mokintojus neturi nėjokios vertės, nės vieną, yra silpno proto, o antrą, kasdien nenamiej, kasdien tąsosi su visais po sudus. Dabar ji perkelia valdžia iš Samavos į Panemunę, už tai-gi, panemuniečiai, apsisaugokite nuo to bičiulio, nės jeigu jis jus paims į savo sauja, tai pasveikys labai negražiai. Reikėjo jam jau senei gauti dimissiją, ale-ve nevidonas apsiptyles piningais, visur iki valiai užkėmsa, tai da išiskverbė į Panemunę!

*Sektupis.*

**Kalvarijoj.** (Suvalkų gub.) Dabar da sėdi už lietuviškus dalykus 7 lietuviai: 1) *Jonas Čėsna* už prigulėjimą prie draugystės „Sietyno“ ir už rašymą į „Ukininką“: rasta atspaudinta korespondencija iš Irkutsko su parašu Meškutis, o jis buvęs tuomet Irkutse ir paeina iš kaimo Meškučių. Nors tas vyras ginasi, kad kitas tai galėjo padaryti dėl sumaišymo pėdų, ale žandarai ant to nepaiso. 2) *Daniliauskas*, studentas Peterburgo universiteto — rasta pas jį užgintos knygos su padėtais numeriais ant jų; tai žandarams yr darodymas, kad jisai buvo knyginku slapotos draugystės. 3) *Andrius Matulaitis*, kareivis ir 4) *Prany Matulaitis*, studentas Maskvos Universiteto — abudu už prigulėjimą prie „Sietyno“ ir už sandarbininkystę lietuviškuose laikraščiuose. 5) *Juoxas Kačergis* iš Pilviškių už sandarbininkystę į už prigulėjimą prie „sietyno“. Rasta pas jį laišką vaisbuno (kupčiaus) Starpolės Lasdausko apie koki meitėli, tai žandarai sako, kad tai ne meitėlis, ale po tuom vardu slepiasi vardas draugystės. 6) *Mickus*, kuris buvo pakišęs savo gaspadoriui knygas ir apskuodęs, ale vargšas pats

\*) Jisai buvo „U-e“ aprašytas kaipo *Lietuvininkas R*

\*\*) Marma turi labai didelį pilvą, už taigi jį ukininkai ir vadina džiarabu, t. y. didžpilviu.

vuodegą ikišo. 7) *Minkevičius* — už kontrabandą lietuvišką. 8) Daktarą *Bagdanavičių* už kauciją (300 r.) 4 dieną lapkričio paleido. Mena žandarai, kad jis rašinėja į „U-ką“ ir „V-pą“, ale tikru darodymu neturi. *Vargas.*

• Nuo *Sasnayos* (Marijampolės pav.) „Vienybei“ praneša, kad ši pavasari iškeliavo bė tėvų žinios į Londoną 16 metų mergaitė Tekoriutė, kurią išvedė Kairaitukas iš Dzenčelaukos. Londone tasai šelmis atėmė nuo tos merginos piningus ir pabėgo sau vienas palikęs tą nelaimingą merginą svetimoj šalyj vieną. Lietuviškas kuningas netyčia ją užtėmyjo, parsivedė namon, parašė tėvams gromatą, kurie atsuntė piningus ir mergina sugrižo atgal.

Iš kitur mums atėjo da žinia, kad *Sasnayos* mokiniojas, žinomas žandarų šnipukas, Marma, paprastai ten pilvuzo vadinamas, perkeltas į Panemunę. Marma turi pusėtiną prakištį iš to, nės apie *Sasnayą* paliko daug žmonių, pas kuriuos turi piningų paskolines. Tuos žmones jisai arti budamas, kaip įmanydamas melžė; dabar jau jam kus neteip lengva juos pasiekt. Tasai Marma ir naminyje gyvenime yra didelei nedoras. Apsivedęs jisai su kokia-ten buvusia kunigo gaspadine, kurios piningus p. prapesorius paglemžė, o ją pačią nekenčia ir muša. Iš visų pusių tai yra žmogus nė šuns ne vertas.

Valdžia jį, žinoma, myli, ir perkeltas jis ne ant nubaudimo, bet, kad nereiktų žemskių trukdyt ant sergėjimo p. daktoriaus nuo žmonių užpuolimo. Mat Marma, lyg Kainas koksai, jausdamas ant suvo snukio ženklą išdaviko, patsai atdidavė po policijos priežiūra, paprašęs valdžios, kad duotų jam žemskius ant sergėjimo jo didelio pilvo. *Šapukas.*

• Kaune sėdi *Jonas Kraučūnas*, kaltina jį už redaktorystę „Ukininko“ ir „Varpo“; klausė net Tilžės landrato apie tai, ale iš ten atėjo atsakymas, kad „jie neturi nieko jus vysokoblarodijai pranešti“; laiko tą vyrą jau keli mėnesiai, nors jokiū tikru darodymu neturi ant jo. Jisai prisipažino, kad buvo kitą-kart „zeceriu“ Tilžėje. Kauno žandarų pulkauninkas *Satovas* labai įpykęs ant Jono Kraučūno. „Kad ir zeceriu jis ten buvo, tai vis-gi turi ši-tą žinoti; kas rašė, kas piningus davė, o jisai tyčia mums nieko nesako. Ar tai nepiktumas mums?“ — prasarė vienam ponui tasai žandaras. Nors jau tyrinėjamas apie Joną Kraučūną pasibaigė, nors no jo jau nieko jie nesitiki ištraukti, vienok tyčia per piktumą laiko.

• Kaune da sėdi keli kunigai ir keli vyrukai už darbininkiškus judėjimus. Pas kitus rasta ir lietuviški dalykai.

• Iš Kauno gub. Nuo 1 liepos mėnesio įvesta pas mus „monopolis“, t. y. rundavas degtinės pardavimas. Karčiamų pasidarė kurkas mažiaus, užtat atsivėrė kur-ne-kur degtinės pardavinycios, kuriose gali gaut nusipirkt pigiaus, kaip pas žydus budavo, grynios nedvokencios degtinės; už bonkutę degtinės nuo kokio pustrečio stikluko ima 11 skaitikų, o jei sugražini nesumuštą ir su priklijuota prie popierėlio bonkutę, tai da 4 skaitikus išgręžia; tai-gi tie pustrečio stiklelio degtinės pareina tik 7 skaitikai. Negerai tiktai žmogui, kad nēr kur to karališko gėrymo išsigert. Pardavinyciose pardavikai ar pardavikės anaip tol neduoda gerti, rėkia, sako žemskį pašaukę ir protokolą surašysę. Turi žmogus arba namo neštis ta dalenką degtinės, ar pas pažįstamą kokį, ar tiesiog ant oro gert: karčiamų mat pasidarė labai mažai. Žydėliams visai nevalia karčiamas laikyti, nēgi degtinę pardavinėti. Na ir keikia žydėliai ant to „monopolio“. Praeidami Kauno pro murą didžiojo degtinės sudėjimo nēt spjaudo sunus Izraelio! Ir teisybė kad žydėliams pas mus labai blogi laikai užėjo, ir bėga jie miniomis į svetimas šalis. Lai sav bėga-mes nesigraudisim jiems praretėjus!

Lietuvių degtinės pardavinyciose labai mažai. Tas vietas daugiausiai užėmė kacapai, „učiteliai“, pramokintos maskalkos ir šėip ponios. Žinia, kad ir čionai mus žmogų nelabai valdžia nori pileisti. Pertai tas „monopolis“ padaugis pas mus maskolius.

Beto, prie „monopoliaus“ kožnam paviete įsteigta teip vadinamos „Globijos Blaivystės“. Tai yra tokios draugystės, kurios žada rupintis visokeriopais budais naikinti girtuoklystę. Šanariai tų draugysčių turi prižiūrēt, kad pardavikai degtinės negirdytų perdaug žmonių, kad alinyčiose, arbatos pardavimuose ne būtų duodama slapta žmonėms degtinę; toliaus tosios rundavos draugystės blaivumo žada platinti tarp žmonių knygutės ir pamokinimus apie tai, kaip tai kenkia žmogui girtuoklystė: „Blaivumo Globijos“ gali įrengti žmonėms skaitymus, pasikalbėjimus, skaitinyčias, švarius pasilinksminimus, kad atitraukt žmones nuo girtavimo. Gali dagi jos daryti ir ligonbučius dėl ligonių-girtuoklių, kad juos gydyti nuo girtuoklystės.

Kaip matote tų „globijų“ visai šaunus įstatymai ir gerai varant tą dalyką būtų didelė nauda iš to žmonėms. Žinoma, kad ant to ir piningo apščiai reikia. Išteklius tas turi susirinkti iš šanarių mokesčių ir dovanų. Pavietų maršalkos kviečia dabar visus mokintesnius žmones prisidės prie tų „globijų“, ale kiek girdėt, nelabai kas nori su maskoliais prisidėt. Kas gal žinot, paskui da iš to išeis kokios pinklės dėl mus apmaskolinimo. Kaip ims maskoliai už mus sudėtus piningus leisti

į Lietuvą maskoliškas knygetes, maskoliškus skaitymus, skaitinyčias, pasikalbėjimus su žmonėmis. Juk lietuviškų knygų nepavels valdžia žmonėms dalinti, negi įrengti lietuviškų skaitinyčių ir skaitymų.

Ale man rodos, kad bereikalingai lietuviai neprisdėtų prie tų „Blaiumo Globijų“. Jei jose bus daug sąnarių lietuvių, tada ir darbštumas jų neišeis Lietuvai ant blogo. Jei maskoliai-sąnariai norės ką pravoslaviško bei maskoliško per tas „globijas“ į Lietuvą įvesti, tai sąnariai-lietuviai galės priešintis arba pamačius, kad nieko nevalioja, visad galės mesti visai tą „globiją“. Pabandyt vis-gi gali.

O tos „globijos“ net ir išpradžių gali but šiek-tiek ant naudos lietuviškos spaudos pakreiptos. Galėtų sąnariai nutarti, prašyti, idant būtų leista spaudinti lietuviškas knygetes lotyniškais litaromis, nės tai yr labai reikalinga dėl pasisekimo Lietuvoj toms „globijoms“.

Nuo 13 sausio 1898 metų „monopolis“ bus įvestas ir pas Suvalkų gub. lietuvius.

Ar pasirupino nors ten lietuviai iš anksto pasinaudoti iš to, ar neapleis naujas vietas kokiems atėjūnams!

*Žirgas.*

**Geidučiuose,** Telšių pavieta pas Pocių rasta du kalendoriu. Pocius piemenukas sakė asesorui, kad juos radęs ant kelio. Asesorius labai baugino vaiką ir laikė kalėjime, grasino, kad šoble sukapos, išėmęs rodė revolverį ir sakė, kad nušaus, bet nieko niškvošęs Pocių paleido.

Gaila, kad „Tėvynė“ paduodama šią žinią neparašė pravardės to šunsukio asesoriaus, ją reikėtų palikti atminčiai mas vaikų vaikams. Jis pilnai užsitarnavo ant to.

*Ap.*

**Vilnius.** Šimet pas mus negirdėtas darbininkų judėjimas; streikai, atsiradimai visokių atsišaukimų, išėjimas pačiam mas mieste darbininkiško laikraščio „Echo“\*) kurio jau 7 N. pasirodė, daugybė suimtų žmonių, pasiutimas žandarmerijos. Ko žandarai labiaus mus persekioja, to didesnis darosi mūsų darbininkų judėjimas. Ši metų žandarai pas mus paėmė iš inteligentų 6 lietuvių bei lenkus, 10 žydų ir apie 60 darbininkų visokių tautų. Darant kratas atrasta ir lietuviškos knygos. *Z. V.*

**Dusėtai.** (Naujo Aleksandravo pav., Kauno gubernijos). Pereituose metuose gyveno čionai daktaras p. V. su pačia. Atvažiuoja į miestelį žandarai. Pažįstami dėl visoko persergi daktarą V., mislydami, kad jisai, kaipo žmogus mokintas, gali turėti užgintų raštų pas savę. Daktaras, teisybė, turėjo šį-tą ir persergėtas tuojaus išnešdina tuos daiktus ant ežero salelės.

Patėmyjo tai žvejys-pravoslavnas, kuris pasivogęs maišelį su raštais ir negalėdamas

suprasti, kas juose parašyta nunešė pas aptiekorių papasakodamas, iš kur juosius gavo.

O mūsų aptiekorius, lenkas, *Liubomiras Zakrzewskis*, jau nuo seniaus bičiuoliavosi su valščiaus raštininku, šnipuku; apart to nekeitė jisai daktaro V. už tai, kad šitas pigius receptus rašinėjo ir kelis syk buvo iškoliojęs aptiekorių už jo suktybes su žmonėmis. *Zakrzewskis* davė rodą žvejui nunešti visus tuos raštus pas „pristavą“.

Ant savo laimės daktaras V. iš anksto dasižinojo apie viską ir pabėgo į užrubežį. Žinomas daiktas, namus jo iškratė, pačią pajėmė kalėjiman (paskui ji tapo paleista). Ant dasekimo aptiekorius *Zakrzewskis* kiek galėdamas pripažino prieš daktarą V.

Dabar aptiekorius *Zakrzewskis* pasidavęs aptieką išsikėlė kur apie Peterburgą. Sergėtis reikia tokių latrų!

**Is Šiaulių.** Jau senei nerašiau iš Šiaulių, dabar sugriebęs žinių skubinuos pasidalinti su jumis, skaitytojei. Daug laiko praslino nuo tada, daug atsitikimų buvo pas mus.

Pirmą vietą tur užimti bjaurus pasielgimas valdžios su mokintiniais. Mat vienas iš valdžios duoda ką norint, o kitas tuo tarpu išplėšia. Caras sakė, kad prispirtinai nevarytų katalikų į cerkvę, o tie mažiukai caro tarnai nori išplėšti, ką caras davė, o gal tas mažiunas daro ne be žinios savo pono. Išėina, kad ponas duoda, o tarnas atima ir girk poną už tai, kad tik liepė atimti, ką pats davė, perprašau, kad jis davė,

Žinoma, kaip garsas prasklido po visą pasaulę, siuncią caras savo tarną pažiūrėti, kas ten yra. Atvažiuoja tas, susikalb su direktoriu, „kaip žinai“, ranka ranką plauną ir vėl atgal važiuoja, žinoma dėl mados paklausinėjęs kunigs ir mokintinių. Mokintiniai visą bėdą nuvertė ant mokintojo Kozlovskio, kuris, sako, neilgai tversęs Šiauliuose, o direktorius po to liko, kaip avynėlis nekaltas....

Slinko dienos... ateina raštas nuo ministerio protų apkvailinimo į direktorių. Tas sušaukia mokintinius ir sako vardan ministerio papeikimą už pertraukimą maldos, nės katalikai mokintiniai išsigrudo, kaip popas, užsidėjęs rindelį, pradėjo melsties.

Gudriai elgėsi šiauliečiai, o kitiškai butų jiems buvę daug kebelio su visokiais prašymais. Pažiūrėję, kaip įstatuose valdžios yra baisiai uždrausta pertraukti maldą suprasime, kad pati valdžia pasipažįsta už kalta. Jug, kad butų Šiaulių gimnazijos valdžia gudrėsnė, tai butų ji teip-pat suvarius į cerkvę, o už pasipriešinimą butų skaudžiai nubaudus. O dabar tik duoda papeikimą, bet, žinoma, niekas į jį nežiūr, jis duodasi teip sau dėl mados.

\*) „Echo“ — išėina lenkiškai, hektografija.

Noriu aš čia pridėti, kaip žiuri ant tų visų atsitikimų šiauliečiai. Kaip žinoma, pas mus yra trys luomai: sodiečiai arba tiesiai žmonės, šviesuoliai ir ponai. Kas tai yra sodiečiai ir šviesuoliai tą jau kiekvienas žino, bet gal nežino, kas tai yra ponai. Ponais vadinasi bajorėliai, juodšvarkiai, kurie siek tiek grabaliuoja lenkiškai, statosi savę už lenkus: jie, kaip matote, perkrikštai. Už tatai jie skiriasi nuo žmonių ir šviesuolių. Pažiūrėkime, ką sako žmonės ir šviesuoliai. Žmonės išgirdę, tokius jaunus vyrus stojant į kovą už teisybę, labai giria juos (t. y. mokintinius). Sako, karalius būtų geras, tik tarnai jo blogi, o kiti atsako: o kam-gi siųsti blogus tarnus; koks ponas toks ir tarnas, geresnis ne bus. Šviesuoliai labai giria mokintinius už mandagumą, stropumą ir kovą, (žinoma peikia kn. Remeiką), tik sako, negerai padarė mokintiniai, kad visą bėda nuvertė nuo direktoriaus ir mokintojų ant vieno mokintojo Kozlovskio.

O pažiūrėkime, ką ponai sako: „Tas caras toks geras mums (t. y. lenkams) juog neverta jo erzinti. Durniai — šiauliškiai, kam jie padarė sumišimą, teip tikriems lenkams nepridera daryti“...

Gal atsibodo skaitytojams klausyti tauzėjimus visokių bajorėlių, geriau pasakysiu šį tą apie valsčių.

Staršina (vaitu) yra pas mus Gyls, žmogus tamsus, lyg pečiaus kakta, lėtas. Pernai praslino antras trimetis jo tarnystai. Prisiėjo naują rinkti, išrinko vėl Gylį. Išrinko jį mat dėlko: ot, sako, žmogui priseina nueiti į valsčių tai to prie staršino. Jei staršinas lėtas, kvailas ir glušas, kaip žydo kepeliusas, tai viską nuo jo išgausi ir da jį patį gali igit; o jei išrinks „mokintą“, tas apsaugok Dieve! jis paskutinį kailį numers, ir da daugiau norės.

Čia šiauliečiai sako teisybę, juog prastas vagys ne daug pavogs, o mokintas ir igudės šimtą syk daugiau ir da jo ne sugausi, nors po akių vogs. Bet kas prispiria jus rinkti į staršinus šunlupius? ar negeriau bus išrinkti ne tik dorą žmogų, bet da ir mokintą? o tokių pas mus nors nedaug tebėra, bet užteks reikalui, dieną šakalio nereikės. Išrinkus gudrų, nereikėtų bučiuoti ranką raštininkui arba ponui pišoriui, nereikėtų lenktis prie jo tiems, kurie maitina jį, duoda duoną, nereikėtų teip nusižeminti prieš burliokius išgamas, arba perkrikštus, velnias žino iš kur atėjusius. Esant kvailam staršinui, valsčius pakliuva naguosna burlioko, nuo kurio nieko gero nesulauksi, lyg iš ožio pieno. Tas burliokas daro, ką jam išako „pasrėdninkas“ (tarpininkas). Ot atmenu pernai surinko jis sueigą. Ant jos raštininkas teip prabylo: „Vyrų, kaip žinote, mes turime vieną mokyklą; ji toli nuo jūsų

namų, rudenyj šlapia, žiemą-šalta; pertat vaikščiodami vaikai mokintis susergera, arba negali vaikščioti. Mokintis reikia — o sunku vienos mokyklos neužtenka; susimylėkite ant jūsų vaikų, pastatykite antrą mokyklą, išrinksite vietą, kur norėsite, o aš pasirūpysiu, kad būtų pygiaus“.

Vyrų nusigando, reikės dabar pamislyti (o jie ikišiolei nemislyjo apie savo reikalus), teip išsigando, kad visos blusos išlakstė. Ką čia daryti? Mislyjo, mislyjo, pakaušius kasė. Vienas sako: „Vyrų, ponas „pišorius“, matote, yra mūsų geradėjas. Žiūrėkit kaip jis rupinasi apie apšvietimą ir sveikatą mūsų vaikų. Teip ir padarykime, kaip jis sako. Pastatysime mokyklą arba nusamdysime grincią Kairiuose arba Šinbaščiuose, galėsime leisti mokintis netik sunus, bet ir dukteris“. Kiti vėl tyli. Nežino, ką daryti ir sakyti. Nė norime, nė nenorime. Pasakys nenorime, tuoj ipyks raštininkas, o tas pasakys pasrėdninkui, o tas žinoma kaip apseina: pasodys į čypę, utilių šerti. Pasakys norim mokyklos tuoj pamislys patys: o kam čia be reikalo piningus taškysime? Ant galo teip nutarė: Mat, pons, geriaus atidėkim ant kitų metų, šimet ne sumislysime“.

Matote, ant tos sueigos viešpatavo raštininkas, o staršina su lencingu sėdi susitraukęs užstalėje ir tyli, o tyli iš baimės.

Gera padarė Šiaulių valsčius, kad atidėjo ant kitų metų, o šimet jau apie tą neužminti neužminė. Gerai padarė, kad atitraukė ant tolesnio laiko, kad susimislyti, bet būtų da geriau padarę, pasakę, juog užtenka vienos mokyklos, o statys kitą, jeigu įves nors kelis kartus ant sanvaitos lietuvišką kalbą.

Šviesa yra reikalinga, bet ne galime jos semti iš tų mažesniųjų mokyklų, tik iš užrubežinių laikraščių ir knygelių, kur rasite tikrą teisybę apie maskolių geradėjystes, jų norus ir tt. Suprato tą šiauliečiai ir pradėjo po biškį skaityti. Sakau tik po biškį, kadangi sunku prastam, tamsiam žmogui pačiam vis ko dasižinti, jeigu niekas iš šviesesniųjų kelio neparodo. Kunigai tuo neužiima, šep lietuvių šviesuolių nėra visai, o tie ponai, apie kuriuos rašiau augščiau, ne mislyte apie tai nemislyja, jie bijo lietuvių lyg velnias kryžiaus.

O pažiūrėkite, ką gali padaryti apšviestėsnis žmogus.

Pažiūrėkite į Šiaulių gimnazijos mokintinius, gal tuojaus pasakys: Ko čia mums prasčiokams lygintis? jie kas kita ir mes kas kita“. Kad tau teip, tai aš duosiu kitą paveikslą, aiškesnį. Noriu čia papasakoti apie darbininkus Šiaulį. Šią vasarą darbininkai kurpių (šiaulių) ir siuvėjų (kriaučių) susitarė pradžioje rugpjūčio ir atsisakė nuo darbo. Atsibodo darbininkams

dirbti sklepuose susmirdusiuose, dirbti kiaurą dieną už menką algą. Susiprato gerai ir nebeina prie darbo. Eisę, sako prie darbo, jei: 1) sumažis darbo dieną iki 12 valandų, t. y. stos prie darbo 7 v. ryto, baigs 7 v. vakaro, o tarpe to laiko pertrūkiai:  $\frac{1}{2}$  v. ant poterių,  $\frac{1}{2}$  v. ant pusryčių ir 1 val. ant pietų; 2) jei pakels algas ir 3) jei neprisims darbininkų mokintinių iš kitur, kaip tik iš Šiaulių.

Ir taip padarė pas visus kurpius ir siuvėjus. Gaspadoriai nusiminė, mato nieko neveikę, sutiko; tuomet darbininkai brukšt, brukšt parašė prašymą gubernatoriui, idant užtvirtintų jų suderėjimą su gaspadoriais. Šie, kaip sakiau, greitai sutiko, nės daugumas tur mažai darbininkų, o jei nenorės dirbti, reikia gyventi su jais geruoju, nereikia erzinti jų ir prispausti.

Dabartinį krutėjimą galima paaiškinti susipratimu darbininkų, paeinančių iš apšvietimo. Randant naudingą daiktą knygą, jau nebeteip širdis traukia į karčiamą, jei norėsi apsišviesti savę ir pakelti augščiau.

Pasiklydau biškį berašydamas. Karčiamų jau nuo Šv. Petro nebėra, yra tik „monopoliai“ ir aludės.

Girdėjau peikiant monopolijų įvedimą, daugiausiai nuo tų, kurių nosys raudonos arba mėlynos. Nežinau dėlko tie mėlynosiai ir raudonuosiai neapkenčia tų monopolijų. Aš žmogėlis nemokintas negaliu tikrai pasakyti dėlko tai: man matosi dėlto, juog raudon ir mėlynuosiai turi minkštas širdis, jie gailisi turbūt žydelių, kurie pirmiaus laikė karčiamas, laikė jas labai žmonių, nieko nepelnydami, da iš savęs pridėdami. Gaila jiems tų, geradėjų, nės jiems nebus kur lysti.... Gal man mokinti žmonės pasakys, dėl ko tie raudonuosiai tur minkštas širdis?..

Peikia tuli monopolijų už tą, kad ne bus kur prasčiokui susiildyti. Bet yra tam aludės ir arbatnyčios, galima nebrangiai sušilti. Alų pardavinėja, „žmonės“ t. y. ne žydai. Tuoj, kaip pasižiuri dabar į Šiaulius, rasi daug permainų. Dabar atsirado katalikų krautvininkų, amatninkų lietuvių-katalikų ir skaitlius jų kasmet auga ir auga, nors palengva ir sunkiai. Dabar po sodžių nematysi vaikščiojant juodžydzius ir žydelius - siuvėjus, vis savo žmogus....

Pradėjau kalbėti apie monopolijų, varysiu toliaus. Monopolijoje parduoda degtinę, bet gerti jos tenai negalima. Ką-gi daryti žmogui, trokštančiam dvasiško gėrimo?

Einant pro monopolijų, kiek sykių šep teks pastebėti. Stovi žmonelės susėdę ant laiptų prie monopoliaus, dejuoja apie nelaimės, vargus ir bėdas ir ramina širdelę, traukdami švento vandens, ginančio nuo viso pikto. Sėdi sau žmonelės, šrekučiuodami, pilsta į stiklelius,

kuriuos atsigabono iš namų, išgeria, vėl pilia ir geria. Kaskart darosi linksmiau ir linksmiau, pakol iš to linksmumo ir laimės, kaip atskiria dušia nuo kuno, neslinksta žemyn, nors mislyje lekiant į dangų, o paskui gardžiai, gardžiai užmiega ant arklių mėšlo, po arklių vuodegoms (monopolius stovi prieš turgavietę, kiti monopoliai kitose šalise miesto)...

O kad važiuotum žmogau vieškeliu ir pažiūrėtum kartais į apiplyšusias triobas su sudužusiais langais, tai pasakytum: „čia karčiamą“. Visokių rastum apie Šiaulius vardų: Daunorinė, Raudonoji, Šiaudinė, Vilkinė, Kairinė, Žvirblinė, Kutiskinė ir tt. Pažiūrėsi pravažiuodamas ir apsistosi, nės arklys pripratęs sustoti paprastoje vietoje. Išlipsi užsimiršęs, kad nieko jau nebe-gausi, atsiduksėsi ir graudžiai verkdamas, vaitodamas ir dejuodamas stovėsi ir mislysi: kaip viskas ant svieto mainosi, kaskart vis blogyn ir blogyn eina laikai. Tuomet širdis gaudimasi, matant vargšę karčiamą ir žydpalaikį; gal koks mikštaširdis ir susimylės ant vargšų, duos po kokių purelių, atmindamas jų geradėjystes... Su tokiomis mislimis trauksi namo, parvažiuosi vasarą prieš pusdienlaikius...

*Žmogus.*

**Daujėnai** (Kauno gub., Panev. pav.) Turime didelę muringą bažnyčią, bėt be kunigo. Iki parapijinės bažnyčios (Krinčynos) bus 2 mylios, aplink ir-gi nėra arti bažnyčios: Pasvalys už 2 mylių, Pompėnai už 2 mylių, Vabalninkai ir-gi nearčiau. Kas antra nedėlia atvažiuoja čia kunigas Kriklinių filijos Pumpėnų parapijos ir retkarčiais apsilanko Krinčyno kunigai. Neišpasakytas vargas mūsų žmonėms, prireikėjus kam nors kunigo: ar pas ligonį, ar prie krikšto, ar palaidoti. Važiuok 2 mylias į Krinčyną. O kiek privargsta žmonės šventomis dienomis, bažnyčion besiplukdami. Kad nors keliai būtų išvažiuojami, — greičiaus pėsčias paeisi, negu važiuotas pavažiuosi, vis viena ar vasarą, ar pavasarį, ar rudenį. Tikta žiema, kaip ir visur, blogus kelius pataiso.

Nusibodo žmonėms toks vargas, pradėjo rupintis, kad atkeltų jiems kunigą. Pastatė puikią kleboniją, atrėžė žemės plotą daržams ir laukė atvažiuojant vyskupo. Bus jau treji metai, kaip jis po mūsų šalį važinėjo. Buvo Krinčyne, apsilankė ir Daujėnų bažnyčioje. Žmonės tuomet prašė vyskupo, kad atsiųstų jiems kunigą. Nėva buvo žadėjęs, bet aplinkinių sodžių ukininkai, negalėdami nieko gero sulaukti, susitarę nusiuntė pas vyskupą prašymą par pasiuntinius. Negavę nė ant to atsakymo, surinko parašus ir nusiuntė prašymą gubernatoriui, gal jis užstos už juos. Vienok nelaimėjo.

Turbūt ir toliau žmonės nieko nelaimės, nės turi daugalintį priešininką, Krinčyno kleboną

Maluševyčią. Užgirdęs apie daujėniečių ir iš apylinkės žmonių užmanymą parsiskviesti sau kunigą, jis pasiskubino užkirsti jiems kelią. Dabar klebonas giriasi, buk teip bus, kaip jis norės, o jis nori, kad geriau valdžia paskirtų į Krinčyną antrą vikarijusą, negu į Daujėnus, jeigu jau iš tikro Krinčyne parapijonims nebeužtenka kunigų. Žmonėms iš to žinoma nebutų nėkokio gerumo, kaip lygšiol vargo, teip ir toliaus vargtų.

Pažiūrėkime, kodėl Krinčyno klebons teip labai rupinas, kad nebutų Daujėnuose kunigo. Daujėnuose ir sodžiuose aplink Daujėnus gyvena patys turtingieji Krinčyno parapijos ukininkai. Turėdami savo kunigą, visuose reikaluose prie jo ir kreipsis, — tokiu būdu klebonas nebeteks geros saujos netik piningų, bet ir kitokių Dievo dovanų, kurių musų žmonės kunigams nesigaili. Tuomet ir kalėdoti po tuos sodžius jis nebegalės. Toliau: Daujėnuose per metus esti 5 dideli atlydai. Paminėsiu tik tai Šv. Jurgį ir Sekminės. Kiek tenai per tuos atlydus žmonės aukų prineša, nėra nėkaip žmogui apsaityti. Juog ant Sekminių į Daujėnus atkeliauja net ir Kuršo latviai-katalikai. Kas tik gali — atkeliauja ir neša kiek panešdams stebuklingam Jėzaus paveikslui ką tik turi: kiaušinių, sviesto, varškės, vilnų, drobių, — na, visko neišskaitysi, nės Dievui visokios aukos geros. Piningus-gi purais mēruoja Nemislykit skaitytojai, — čia nepasaka. Jeigu Daujėnuose būtų kunigas. Krinčyno klebonas nebežaibytų šitų aukų.

Jeigu atkels į Krinčyną antrą kamandorių, klebonui vis-gi daugiaus pasiliks, nekaip atskyrus Daujėnus ir apylinkę nuo Krinčyno.

Žmonės priverstų išpildyti jų, o ne klebono Maluševičiaus norą, jeigu tarp jų būtų sątarmė ir vienybė. Bet kaip ir kituose dalykuose, teip ir čia, vieni stovi už, kiti prieš. Mažuma turtingesniųjų, kurie dažniau su kunigais suseina, nenorėdami užrustinti savo geradėjo, ar jo priprašyti, trukdo išmintingesniųjų darbą. Todėl nelabai telaimės savo teisingame reikalavime, ypač kada teip lengva atsakyti, nės prie Daujėnų klebonijos nebutų žemės.

Daujėnuose-gi ir be žemės kunigas taukuose ir pininguose voliotusi. —

Ivedus monopoliją, užsidarė abidvi Daujėnų karčiamos. Budavo kits kasdiena apsilankydamo jose ir visų metų triusą tenai palikdavo, dabar-gi norėdams arielkos gauti važiuok 2 mylias į Pasvalį; žinoma nebeteip smagu. Pakolaik nėra ir alaus pardavinyčios. Bet girdėt, kad viens lietuvis, Pasvalyje jau valdas vieną alaus pardavinyčią, padavęs prašymą, kad leistų jam tokią-pat įkurti ir Daujėnuose. —

Netoli nuo Daujėnų pamšėje prieš dvi nedėlias sudegė medininko Šukio triobos. Visi buvo lauke, tik tai vaikai tai namo parbėgdavo,

tai vėl pas darbininkus nuveidavo, turbūt jie briežukais besibovydami ir užkrėtė. Buvo patys pietus. Sudegė visos triobos su javais, kulkais ir nekulkais, su pašaru; visos drapanos, viskas, ką tik turėjo, tik tai galvijai ir kelios kiaulės spėjo iššokti per diendaržio vartus. Pasiliko nesudegęs, kas ant pečių buvo. Nors žmonių ir daug subėgo, vienok visi turėjo stovėti ir žiūrėti, kaip ugnis viską naikina. Šulinsys buvo ant kiemo, viduryje ugnelės, — negalima buvo prie jo prieiti, o kito vandens arti nebuvo. Liko vargšai be pastogės ir be duonos. Vaikų kruva. Pirmosios pačios mergaitės tarnauja, ir viskas, ką buvo užsitarnavusios sudegė. —

➤ **Pasvalys** (Kauno gub. Panėv. pav.) Šimet pavasaryje kelis syk degė miesto žydai. Idant ant ateinančio laiko galėtų, gaisrui ištikus, paduoti didesnę pagalbą, žydai išteigė gaisrininkų draugystę, prie kurios lietuviai-ukininkai neprisidėjo. Dabar jie baigia jau statyti triobą gaisro įrankiams susidėti. Ar jie duos iš tų įrankių naudotis, ištikus kuomet gaisrui pas kokių ukininkų?

➤ — Teisybė, kad bėgdams nuo vilko užėini ant meškos. Kol buvo Misiukas pas mus klebonas, visi ant jo skundėsi. Laukė, kad tik tai greičiaus jį iškeltų, da-gi patys nesyki buvo Kaune prašyti. Atkėlė dabar kitą kleboną, Banį (Banevyčią) ir tas jau įkirėjo, Bet kaip sau norite, o Banys tik jau pardaug nuo žmonių reikalauja, ypač už palaidojimą. Ir geruoju prašo, kad daugiaus duotų, ir gėdina, jeigu neduoda, ir bara. Mirė viena moteriškė įnamė Šikšneliškių sodžiaus. Vyrs jos tuomet ant smertinio patalo gulėjo. Kaimynai, pardavę jų karvę ir dar ką, surinkę iki 20 rublių, nu-nešė pas kleboną 8 rublius už palaidojimą. Be penkiolikos, sakęs, niekaip nelaidosęs; jeigu nori, gali be kunigo kaip gyvuoli duobėn įversti. Kaimynai išaiškino klebonui, kad daugiau negali duoti, kad tai ne jų piningai, kad gali vyras mirti ir tada nebeturėtų kuo užsimokėti. Ant galo pagalios klebons sutiko ir už 8 rublius palaidoti.

Kun. Banys ir nemiegodams sapnuoja, kad visi katalikų tikėjimą ir bažnyčią persekioja, ypatingai tie, kurie rašo ir platina visokias knygeles ir laikraščius. Iš sakyklos užgina žmonėms skaityti knygelės. Vienok kas jas jau yra ragavęs, tik tai juokiasi iš tokių klebono pamokslų. Dievo malonę, sako jis, kad mes spaudos neturime. Matyt Dievas, lietuvių mylėdams, teip davė. Jeigu būtų valia knygas spausdinti, tuomet ir bedieviškų knygų atsirastų, atsitrauktų žmonės nuo tiesos kelio. Ir dabar, sako, yra daugybė bedieviškų knygų. (Bedieviškomis kun. Banys vadina tokias knygas,

kuriuose aprašyti pasielgimai mūsų kunigų, ir parsekiojais tikėjimo jis tuos vadina, kurie neužtyli kunigų nedorybių). *Driskio brolis.*

## Iš svetimų šalių.

**Varšavos** žandarų pulkauninkas Utgoff'as stengiasi sulaužyti darbininkų judėjimą per pačius darbininkus. Jisai paperka nekuriuos darbininkus ir jie jam už piningus danėsa apie viską.

Daugiausiai tasai žandaras pasigavęs koki šiaudaduši darbininką ima jam įkalbinėti, kad jam visa kaltė bus atleista, kad jisai pasilikis liuosas, ale už tatau turi pasakyti, ką jisai žino. Kad jie patys labai gerai viską žino, kad reikalauja tik patvirtinimo nuo jo. Jei šiaudadušis darbininkas sutinka ant to, tai teisybė buna paleistas ir apturi nuo žandarmerijos algą, ale užtatau turi šnipuku pasilikti. Bet bėda tam, kuris netinka ant Utgoffo užmanymų: tą ilgai laiko ir visai kankina.

Pagalbininkas Utgoffo rotmistras Pastrulinas štai kaip bandė prikalbinti vieną lenką, jau du kartu sėdė-pastoti į šnipukus; tas vyras 9 gegužis mėnesio tapo pašauktas į žandarų vyriausybę, kur sutiko jį Pastrulinas, labai mandagiai ir lipšniai pradėjo su juom kalbėtis. „Žinom, labai gerai žinome, kad Tamista turi plačias pažintis su socialistais. Nors tukstantį kartų Tamista ginsiesi, kad neskaitai jokių užgintų knygų ir kad neturi jokių pažinčių, nepatikėsime. Tokių tai vyrų, kaip Tamista, ir reik mus viešpatystei!“ Ir čionai išsyk Pastrulinas pasiulė 100 rubl. ant mėnesio, kad tik pastotų į šnipukus. Tas lenkas atrėžė aštriai, kad šnipuku ir išdaviku jisai nebus. „Suprantu Tamistą ir visai sutinku su tuom, kad teip purtais prieš mano pakvietimą. Ale tai ne išdavimas, tai dalykas persitikrinimo. Aš pats esmi ekonomiškąs socialistas, ir valdžia nieko prieš darbininkus neturi, suvis net kitaip yra ji geidžia, kad darbininkai laimėtų. Ale, matyk, valdžia nori žinoti, kur darbininkai ištikrujų yr spaudžiami, o kur jie sukelti tyčia negerų žmonių“.

Toliaus Pastrulinas užtikrino, kad niekas nedasižinos, juog jis yr žandarų agentu. „Matysimies su Tamista arba geriausiuose viešbučiuose, arba sekretuose kambariuose ant Tavorinės gatvės. Žinoma, kad visus kaštus aš imu ant savęs“. Ant galo pasiulė raktą nuo užpakalinių durėlių į savo gyvenimą.

Ant pabaigos Pastrulinas padėjo ant stalo šimtinę ir prašė ją priimt nors ant pradžių prizadėdamas dadėt toliaus, jeigu naujas agentas padarys svarbius atradimus. „Prašyčiau Tamistos duot mums į rankas siulą, vedantį į spaustuvę

„Robotniko.“\*) Ne rupi mums spaustuvė, nės labai gerai žinome, kad pakliuvus į mūsų rankas vienai, ant jos vietos bus kita; ale pamislyk Tamista, jie jau 3 metus spaudina toj pačioj spaustuvėj, o mes nieko apie ją nežinome!“

Ant atsisveikinimo Pastrulinas tam lenkui iki 27 d. gegužės pasimislyt, o jei ant tokio pakvietimo netiktų, tai vėl pagrasino paimti kalėjiman.

Tasai vyras vengdamas nelaisvės ir nenorėdamas šunsnukiu pastoti, pabėgo į užrubežį, palikęs aprašymą to atsitikimo. („Robotnik“).

Sergėkities, kaip angijų, žandarų! Jie savo saldžiais žodžiais jau ne vieną žmogų prazudė. Negerai tie daro, kurie su žandaraus bičiliuoja ir į kalbas su jais leidžiasi. Žandaras yra šnipukas, išdavikas, jis savo tėvą išduotų tokią prisiegą jie sudea!

*Angis.*

**Iš Lenkų Karalystės.** Nuo 13<sup>1</sup>/i lapkričio mėnesio šių metų valdžia žada įtaisyti 10 skaitinyčių prie gminų kanceliarijų ir 10 tokių-jau skaitinyčių prie kaimo mokslninyčių. Tenai bus maskoliškos ir lenkiškos knygutės, kurias žmonės galės gaut dykai pasiskaityt. Jeigu žmonės labai skaitytų tas knygutės, tai valdžia žada pasiklaus įtaisyti tokias skaitinyčias visoje dešimtyje gubernijų Lenkų Karalystėje. Taigi galime laukti, kad ir pas lietuvius Suvalkų gubernijos bus užvestos tokios skaitynės. Ale kokias knygas tenai galės žmonės gaut pasiskaityt. Ar-gi tik vienas maskoliškas? O iš lietuviškų, tai tik kiba tas, kurias dabar verste verčia pirkt vaikus kaimo ir miesto mūsų mokslninyčiose, t. y. spaudintas „graždanka“. Jeigu teip butų, tai iš anksto galime maskoliams pranašaut, kad jų tosios knyginychios pas Suvalkų gubernijos lietuvius neturės pasisekimo.

*Liemuo.*

**Amerika.** Pėtnyčioj 10 dieną rugsėjo apie 500 streikuojančių anglekasių (lietuviai, lenkai ir slovakai daugiausiai) traukė sav ramiai iš Hazletono į Latimerą. Dasižinojęs apie tai vietinis virsininkas (šerifas) pasiėmęs 102 ginkluotų pagalbininkų išėjo priešais ir liepė darbininkams kaip bematant grįžti atgal ir, turbūt, kad jie negreit tai padarė, liepė šaudyt. 21 darbininkas likosi ant vietos užmuštas, 40 suviršum žmonių sunkiai pažeistų. Iš jų užmušti ant vietos 4 lietuviai: *Antanas Gribis*, *Simno parapijos*; *Jonas Tarnevičius* 40 metų, *Lazdijų parapijos*, paliko pačią ir 3 vaikus; *Pranys Keidelis*, *Veisėjų parapijos*; visi šitie trys iš Suvalkų gubernijos; *Rafolas Karevičia*, *Vilniaus gub.* Pašauti tapo: *Jokubas Tamošiūnas*,

\*) „Robotnik“ yr lenkų darbininkiškas laikraštis, išėina Lenkijoje, gal Varšavoje, ir jau bene 3 metai žandarai negali jo susekti.

jau numirė, paeina iš Vilniaus gub; *Kažys Dulys*, iš Vilniaus gub; *Adomas Lapinskas*, iš Vilniaus gubernijos; *Jonas Pečiukonis*, Lasdijų parapijos, Suvalkų gubern.

Kuone visuose kraštuose Suvienytų Valstijų pasirodė protestai prieš žvėrišką pasielgimą šerifo *Martino* (tokia jo pavardė). Iš pat pradžių žmonės aplinkiniai dasižinoję apie jo žmogžudystes puolėsi ant šerifo linčevoti, t. y. savo sudu ant vietos galą padaryti, bet šerifas paspėjo pasislėpti ir vaiku apsimatyt. Dabar šerifas pateko po sudu su savo pagalbininkais, Philadelphiaus kapitalistai ant tų pėdų sudėjo už kaltininkus kauciją, po 6000 dolierių už kiekvieną. Iki provai jie liusi.

Reikia dadėti, kad visi pripažįsta, juogei šerifas suvis bereikalo sušaudė tuos darbininkus, daugumą apturėjo šuvis į užpakalius, kiti iš šonu. Nė pas vieną iš sužeistųjų ir užmuštųjų neatrasta ginklų. Terpu pagalbininkų šerifo *Martino* yra 3 lenkai, kurie į savo brolius šaudė.

Anglai vienok, bent nekurie, teisina šerifo darbą ir net nesidrovi darodinėti, kad sušaudytų nēr ką labai gailėtis, nės tai buvo, eša, vis svetimtaučiai, ne amerikiečiai. *Uoga.*

**Amerikos lietuvių „Perstatymas.“** Prie „Ukininko“ šią vasarą išėjo atsišaukimas prasidedas žodžiais: „*Broliai Lietuviai!*“ Jame raginome lietuvius nepasiduoti apmaskolinimui ir kaip galima stengtis atgriebti lietuvišką spaudą nuo valdžios. Tasai atsišaukimas tapo prikljuotas daugelyje vietų Suvalkų gubernijos prie stulpų ir medžių pakelėse, bažnytkiemuose ir padarė didelį triukšmą terpu policijos ir žandarų. Vilkaviškio viršininkas (račius) Linkas pirmučiausiai dasižinojęs apie tai nuo daktaro Gudinsko (žydo) norėjo net visą stulpą nupjauti su tuom atsišaukimu ir nusiųsti pas gubernatorių — mat tas lakštas buvo teip dručiai prilipintas, juogei jokiū būdu žemskiai su šaltyšiais negalėjo jo gerai nulupti nuo stulpo. Kas buvo rašyta tame atsišaukime, į trumpą laiką dasižinojo pusė lietuvių gubernijos. Dauguma lietuviškų laikraščių Amerikos persispaudino tą atsišaukimą. Žodžiu sakant tasai atsišaukimas padarė savo kuonopuikiasiai.

Amerikos lietuviai irgi atsiliepė ant to atsišaukimo\*). Susivienijimas Lietuvių Amerikos 2 dieną rugpjūčio išsiuntė Varšavos General-gubernatoriui kuningaikščiai Imeretinskiui savo „Perstatymą“, kuriame paduoda žinias apie darbštumą Starpolės žandaro Vonseckio, išaiškina visą nenaudingumą ir neteisingumą persekiojimo lietuviškos spaudos ir parodo, valdžia Rosijos geriausiai padarytų ir dėl savės ir dėl

lietuvių pavelydamą lietuvišką spaudą. Prie „Perstatymo“ buvo pridėta ir knyga grafo Lelyvos „Padėjimas Lietuvių tautos rusų viešpatystėje.“

„Perstatymas“ atspaudintas maskoliškai ant stiprios dailios popieros. *Kabė.*

**Amerika.** Iš Suvienytų Valstijų pareina žinia, kad vietiniai gyventojai ima didelei nepakęst ateivių. Pensilvanijoje net buvo bandė uždėt mokėstį ant kiekvieno ateivio po 3 centus nuo dienos. Teisybė mokėstį tą paimt negalėjo, nės kitos valdžios to nepriėmė pripažindamos, kad tai būtų prieš abelnus įstatymus visos respublikos. Ale tai vis-gi rodo, kad amerikiečiai ima smarkiai šiaušti prieš atėjūnus.

Nekuriose pabirkose jau priima tik tuos darbininkus, kurie angliškai moka. — Mat Amerikoje dabar gan blogi laikai. Amerikiečiai mislyja, kad tai paeina nuo to, kad perdaug jau svieto priėjo į Ameriką. Pertai nori atėjūnų skaičių sumažint.

## Visokios žinios.

**Didžturtis žydas pasiskandino.** 15 d. birželio mėnesio važiuodamas mariomis tyčia šoko nuo laivo į vandenį ir sav galą rado garsus didžturtis žydas Barney Barnato, vadinamas „deimantų karalium“.

Paėjo jis iš Augustavo miesto Suvalkų gubernijos. Prieš 20 metų jisai visai plikas iškeliavo į Angliją ir ilgai vargo, iki neatvyko į pietinę Apriką, kur deimantus iš žemės kasa. Visokeriopai jisai įgijo pigiai šiek tiek deimantų, kuriuos brangiai pardavęs, padarė pradžią savo turtams. Toliaus visokiomis spekuliacijomis (suktumai) dasivārė baisių turtų. Sako liko po juom į 1000 milijonų arba vienas miliardas rublių.

Galą pasidarė tasai žydas proto ligos apimtas. Turėjo apie 45 metus. Tėvai jo paėję iš Vilkaviškio Suvalkų guber. Budamas Lietuvoje jisai vadinosi Barney Volf Balabecki. Gyveno daugiausei Londone.

**Vilnutis ir lietuviškos knygos.** Pas Vilnutį ikėlė kasžin kas į gluosnį pundelį lietuviškų knygų ir laikraščių. Pamatė Vilnutis tokią dovaną ir net blusos jo iš baimės apmirė. Na, ką tu, berneli, tai ne juokas! Atvažiuos žandarai, suims Vilnutį ir po jam . . . Nė tų knygų jam imt iš medžio, nē bėgt vaitui apie tai pranešti. Da gal paskui pamislyt, kad jis, Vilnutis, tyčia pats tą viską itaisęs. Kasžin kas but su nelaimingu toliaus pasidarę, jei ne piemens aplinkiniai. Jie tik laukė Vilnučio nuo to gluosnio atsitraukiant. Kaip bematant išsiėmė jie tą pundelį lietuviškų raštų, išsidalino tarp savės ir išnesioję po visą apygardą.

\*) Skaityk „Tėvynę“ N. 9, 97 m.

**Kaip atskalus pergalėt.** Šią vasarą pravoslavijos misijonariai buvo susirinkę pasiteiraut, kaip atskalus arba raskolnikus iveikt. Ikišiol Maskolijoj tų raskolnikų nepripažįstančių pravoslavijos ir popų darosi vis daugiau. Priviso jų visokių vardu po visus Maskolijos kraštus ir visokių gan navatru kartais išpažinimu. Teip-vieni duodasi išskapyt savę, (skapai), kiti iš savo noro susikrovė laužus patys susidegina, kiti vėl iš liuosos valios šulininiuose užsimurina ir badu tenai nusimarina, kiti prisižada mėsos per visą gyvenimą nė į burną neimt, kiti vėl nepripažįsta nė popų, nė cerkvių, nė paties ciecoriaus, kiti duoda įžadus neit nėjokių budu prieš artymą savo, nestot į kariumenę, nešaut iš ginklų (duchoborcei) ir tt.

Ant minėto susirinkimo buvo daug popų ir pravoslaviškų vyskupų ir paklauskite, ką jie nutarė tenai. Kad apmalšint raskolnikus reikia, girdi, terp ko kito šiteip padaryt: 1) atimt vaikus nuo raskolnikų ir atiduot tuos kudikius ant išmokymo pravoslavų klioštorius, arba į namus gerų pravoslavų, 2) atimt nuo raskolnikų turtus ir perduot valdžiai, kuri juos apvers ant naudos pravoslavijos! Vaikus raskolnikų jau pravoslaviški popai kaip-kur apie Volgą atiminėja nuo tėvų. Kaip atimt nuo raskolnikų turtus, irgi tie popai atrado būdą. Viens iš tų misijonorių arcivyskupas (pravoslaviškas) Meletijus teip rodyja: „Raskolnikai neklauso valdžios, eina prieš įstatymus, pertai jie patys atima nuo savęs tiesas, kurias turi kiekvienas gyventojas, taigi jie netur tiesos ir turėt turtus. Tokiu būdu, girdi, visai teisingai but, anuot to arcivyskupo, atimt lobį nuo tų priešgynų-raskolnikų. Tai viens dalykas. O štai da kitas: Raskolnikai nepripažįsta sakramento „moterystės“, gyvena be palaiminimo bažnyčios šventos (pravoslaviškos), pertai vaikai raskolnikų netikri, bet mergvaikiai, ir netur tiesos paimt turtus nuo savo tėvų. Reikia, ešą, tik prižiūrėt, kad pildytosi įstatymai, ir raskolnikai jau antroj eilij nustos turtus turėję. O iki raskolnikai turtingi, mes pravoslavai negalime jų pergalėt ir paverst į pravoslaviją.“ Teip begėdiškai šaukia tasai pravoslavijos arcivyskupas.

Vieni tik juokai! Pravoslavai reikalauja, kad valdžia atimtų turtus nuo eretikų raskolnikų dėl to, kad jie eretikai! Tada mes katalikai turime tiesą reikaut, kad but atimti turtai nuo patių pravoslavų, nės jie yra dėl mus katalikų tik eretikais! Tai kur nuveda darodymai to pravoslaviško arcivyskupo Meletijaus.

**Paminėjimas vieno gero žmogaus.** Apydardoj vienos parapijos S. pernai pasimirė a. a. Antanas Blaževyčius, pasituris randauninkas palivarko.

Buvo tai tikras geradėjas ir apšviestojas aplinkinių tamsių gyventojų. Jisai mokino savo kaimynus kaip tik galėjo apie ukę, apie nedorus „učitelius“, apie jų nekatalikišką mokslą, apie negeras jų knygas ir k. t.

Lietuviškų knygų a. a. Antanas visados turėdavo ir išmintingai dalindavo savo aplinkiniams. Per gudrius vyrus jisai už savo piningus parsikviesdavo visokių lietuviškų knygelių, kalendorių ir laikraščių; šių pastarųjų laikydavo net po įkelioką ekzemplierių. Pažindamas kuonogeriausiai visą savo apygardą jisai žinodavo kam ir ką duoti. Nors maskoliai ir gerai žinojo, kad a. a. Antanas turi apščiai lietuviškų knygų, bet nieko jam negalėjo padaryti. Buvo darę jie po kelis kartus kratas, bet vis nieko „pikto“ neatrasdavo. A. Blaževyčius mokėjo teip puikiai lietuviškus raštus paslėpti; juogei jokie žandarai negalėdavo jų sujieškoti. Atkandę dantį žandarai pagalios perstojo jau ir važinėję pas jį kratyt, nors ir danėsimą gaudavo. Su žandais a. a. Antanas ir-gi mokėdavo apsieiti. Jisai nedrebėdavo prieš juosius, bet pasikvietęs keletą vyrų veizėjo ir sekė, kad patys žandarai nepakištų kur kokią lietuvišką knygą ir kad paskui neva atradę nepasakytų, kad tai šeimynininkui ji priguli.

Ir darbštumas a. a. Antano nepasiliko be vaisių: jo kaimynai ilgainiu supratę reikalingumą lietuviškų laikraščių ir knygų, ėmė patys už savo piningus parsikviesiti tuos raštus iš Prusų ir susiprasti, kad jie lietuviai.

Duok, Dievė, daugiau mums tokių geradėjų!  
(T. Sargas, N. 8, 1897 m.)

**Apie pradines mokslinincias** Lenkų Karalystės viens maskolius rašo, kad išpradžią po jų išteigimui žmonės labai noriai leisdavo vaikus mokintis, bet paskui kaip kuratorius Varšavos Apuchtinas per iškalas ėmė bandyt vaikus į maskolius verst, vaikų iškalose pasidarė daug mažiaus ir dabar 3 ketvirtos dalys vaikų bėga iš mokslinincijų vos metus tenai išbuvę, o pabaigę mokslininciją tik 1 iš dvidešimties pastojusių. Abelnai-gi imant Lenkų Karalystėje dabar yra nemokančių skaityt ir rašyt maskoliškai tiek pat, kaip ir Sibėrijoje.

Kad pataisyt tai, ką sugadino Apuchtinas, reikia grįžt vėl prie senovės, reikia pradinėsi mokslininciose išguldinėt dalykus prigimtojų kalboje gyventojų, tada vaikai ne bėgs iš mokslinincijų. Ne reikia verst vaikus per iškalas į maskolius!

Teip rašo ansai išmintingas maskolius.

O mes nuo savęs primenam da kartą Suvalkų gubernijos lietaviams, kad butinai reikautų, idant jų mokslininciose būtų išguldoma bent lietuviška kalba ir tikėjimo mokslas ant knygų lietuviškų spaudintų lotyniškais

litaromis. Jeigu nebus išpildytas tasai reikalavimas, ant naujų mokslininių reikia visai pinigų neduot.

Kaip rašyta N. 9 „Ukininko“ 1897 metų. Plokščių gminas jau padarė toki nutarimą ir valdžia dabar negali ten naują iškalą pastatyti. Pavieto viršininkas rėkė už tai ant vaito Plokščių gminos Petraičio, kodėl jisai toki nutarimą surašė, ale vis-gi gminos nutarimas su reikalavimais įrašytas į knygas teip ir pasiliko. Vaitas-gi Petraitis viršininkui gudriai atsakė, kad jisai tik prižiūri gminos sueigas ir turi įtraukti į knygas viską, ką sueiga nutaria. Lai visos gminos teip padaro, kaip Plokščių gmina!

**Kiek prasikaltėlių!** Šimet Kalvarijos, Marijampolės, Kauno, Vilniaus kalėjimais prisipildė lietuvių-prasikaltėlių. Jeigu tikėt maskolių laikraščiams, tai skaičius nukentėjusių už lietuviškus dalykus pasiekė 200 suviršum.

O gal norit žinot, kiek buvo patupdyta politišku prasikaltėlių Varšavoje. Užrubežiniai lenkų laikraščiai paduoda žinias. Varšavos Citadelėj (teip vadinasi didelis kalėjimas) 1892 metuose buvo pasodinta prasikaltėlių prieš valdžią 89, 1893—126, 1894—153, 1895—119, pirmam pusmetyje 1896 metų — 68; iš viso per tuos metus 559, arba 125 ant metų vidutiniškai.

Kitam Varšavos kalėjime „Pawiak“ vadiname per pustučius paskutinius metus sėdėjo 173 socialistai, 10 demokratų-patrijotų ir 16 asabų už tikėjimiskus prasizengimus.

Tiek pačioj Varšavoje. O kiek tupėjo kitų miestų kaliniuose.

Baisu pamislyt, kiek-tai maskolių valdžia žudo jaunų, pilnų pajiegių ir gerų norų-žmonių!

**Nedėlia** yra žodis ne lietuviškas, o mes turim tam tikrą žodį — *sanvaitė*. Dienos sanvaitės ir-gi ne lietuviškai pas mus vadinamos panedėlis, utarnykas, sereda ir tt. Dr. B-s. Amerikos lietuviškam laikraštyje „Tėvynė“ N. 7, šių metų paduoda, kad pagal senovės Prūsų kalbą seredą reiktų vadinti — *pus-sanvaite*, o utarnyką — *visaseidis*. Kaip kitos dienos sanvaitės tikrai lietuviškai būtų, Dr. B-s. nežino ir užprašo lietuvių pajieškot po Lietuvą vardų kitų sanvaitės dienų.

**Chicagoj**, lietuvis Žeglėnis išradęs serdoką (mandierą), kurio revolverio kulkos neima. Buvo jau bandymai ir puikiai nusisekė. Į Žeglėnį apsilvilkusį serdoką šaudė kas norėjo, ir kulkos per tą mandierą neperėjo.

### Atsakymai.

**P. Sapalių Žvakei.** Tamistos korespondencija tinka, prašom daugiau.

**P-ui Putkiui.** Korespondencija tinka, tik permainėm dėl konspiracijos užbaigimą. Lietuviška gram-

tika geriausia yra — Kuršaičio ir jos sutrumpinimas Šikopo; lietuviškas žodynas geriausias Nesselmano, bet sunkiai ir brangiai dabar gaunamas; knygas, Tamistos minėtas, rusų cenzura leidžia.

### Apgarsinimai.

## „Lietuva“

nedėlinis laikraštis.

Išeina Chicagoje kas subata. „Lietuva“ kaštuoja ant metų 2 dol. Kas abu doliarus užsimoka iš viršaus, gauna knygelę, už 50 c., dovanų. Kas užsimoka 1 dol., gauna knygelę už 25 c. Knygelę gali sau išsirinkti iš mūsų kataliogo kas kokią nori, kad tik nebrangesnė per 50 c. o prisiųsime dykai. Adresas:

**A. Olszewskis**, 924 33rd. Street, Chicago, ILL.

## „Vienybė Lietuvniukų“.

Literatūros, mokslo ir politikos nedėlinis laikraštis. „Vienybė“ išeina kas sėdė. Kaštuoja ant metų Amerikoje 2 dol., į užmarę 3 dol. Adresas:

**Juozas Pankštys**, 224 & 226 East Main Str. Plymouth, Luzerne Co. Pa.

## Išsiskyrimui.

Padidintą lietuviškų knygų kataliogą ant 250 teropų knygų paženklinatą gaus kožnas priesiustą, kursai valnoj gromatoj 5 centus pasiųs ant adreso:

**W. Kalvaitis**, Tilsit (Ostpr.) Germany.

Pingung ir laiskus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

**Herrn Dr. Bruazis**, Tilsit (Ostpreussen).

### Turiny.

Rosijos valdžia daleido daryti draugystes dėl apsigynimo nuo ugnies. — Keli pamokslai kaimo samdininkams — Lietuviai po maskolių jungų (Užbaiga.) — Senovės liekanos. — Korespondencijos: Padovinio valsčius; Vinčiai; Kalvarijoj: Nuo Sasnavos; Kaune; Kaune; Iš Kauno gub.; Geidučiuose; Vilnius; Dusėtai; Iš Šiaulių; Daujėnai; Pasvalys. — Iš svetimų šalių: Varšuva; Iš Lenkų Karalystės; Amerika; Amerikos lietuvių „Perstatymas“; Amerika. — Visokios žinios: Didžturtis žydas pasiskandino; Vilnūtis ir lietuviškos knygos; Kaip atskalonus pergalėti; Paminėjimas vieno gero žmogaus; Apie pradinės mokyklos Lenkų Karalystėje; Kiek prasikaltėlių; Nedėlia; Chicagoj. — Atsakymai. — Apgarsinimai.

Atsakąs redaktorius Jurgis Lapinas, Tilžėje. — Spuasdinta pas J. Schoenkę, Tilžėje.